

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΣΤ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1987

ΑΡΙΘ. 3

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

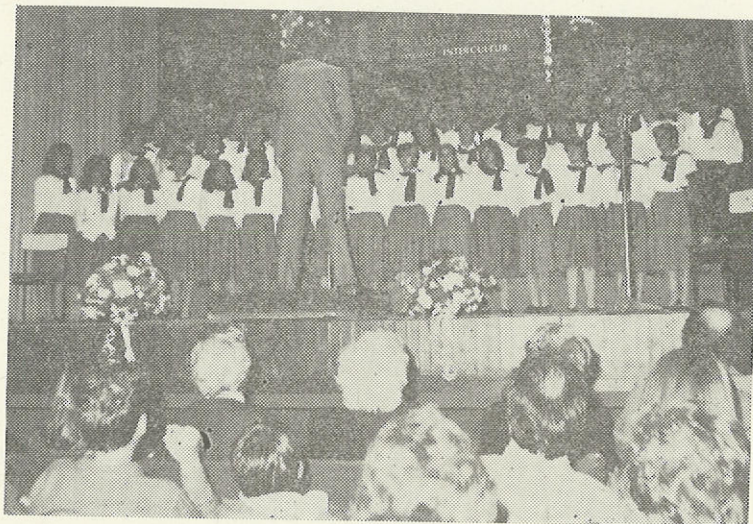
Ἑκκλησιαστικὲς χορωδίες γιὰ νέους. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἱ νεομάρτυρες εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀγωγῆς. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Δεκαπενταετούτου. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Δημ. Μεκκιάρη, «Προσέχωμεν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ». — Ἀρχιμ. Παντελ. Καθρεπτίδη, «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον...». — Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σακκά, Παράλληλοι καιροὶ καὶ προβληματισμοί. — Ἱερέως Κων. Καραϊσαρίδη, Ἡ ἔννοια τῶν ἑορτῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ σημασία τους γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωή. — Πρωτοπρ. Νικ. Γ. Σκιαδαρέση, Ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀπανθρωπία τοῦ ἀνθρώπου. — Δημ. Φερούση, Ἀποστολικὴ Διακονία, 50 χρόνια. — Ἐπικάιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΧΟΡΩΔΙΕΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Στὸν χῶρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν περισσοτέρων Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος λειτουργοῦν σήμερα δεκάδες χορωδίες καὶ ὀρχήστρες νέων, παιδικὲς μανδολινάτες καὶ χοροὶ βυζαντινῆς μουσικῆς. Στὴ Θεσσαλονίκη, ἰδιαίτερα, μὲ τὴν ἀκμαία βυζαντινὴ παράδοση, ἀναπτύσσεται τελευταῖα, ἀξιόλογη δραστηριότητα σὶν τομέα αὐτό. Πολλῶν μάλιστα χορωδιῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡ φήμη ξεπερνάει τὰ ὅρια τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀφοῦ, ἀρκετὲς ἀπὸ αὐτὲς ἔχουν κάνει ἐπιτυχημένες ἐμφανίσεις καὶ σὲ χῶρες τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ ἐνασχόληση αὐτῇ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων μας, πέραν τοῦ διὰ τοὺς καλλιτεχνικοὺς αἰσθητικὰ, συντελεῖ στὴν προσέκλυση καὶ ἄλλων ὁμηλικῶν τους σὶὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ στὴν ἐν γένει ἐνοριακὴ ζωή. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦιαν νὰ ὁργανώνονταν συχνότερα κοινὲς ἐμφανίσεις τῶν χορωδιῶν αὐτῶν κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα ἢ καὶ σὲ πανελλήνια κλίμακα, ὥστε νὰ ἐνισχυθεῖ ἀκόμα περισσότερο ὁ θεσμός.

Στὴ φωτογραφία, ἡ χορωδία τοῦ ἱ. ναοῦ Παναγούδας Θεσσαλονίκης.

ΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ(*)

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀλλὰ τὸ ὑγιὲς παιδαγωγικὸ καὶ μορφωτικὸ ἔργο δὲν εἶναι μόνον μετάδοσις γνώσεων. Τοῦτο ἔχει ὡς κύριον σκοπὸ τὴν συναισθηματικὴν φόρτισιν, τὴν τροφοδοσίαν τοῦ ἀξιολογικοῦ συναισθήματος, τὴν πυροδότησιν τοῦ ἀξιολογικοῦ βιώματος, τὴν κινητοποίησιν, ἰσχυροποίησιν καὶ σταθεροποίησιν τῆς βουλευτικῆς ἐνεργείας καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἥθους. Μὲ εὐσύννοπτη καὶ συμπυκνωμένη διατύπωσιν θὰ ἤμπορούσαμε νὰ ποῦμε, ὅτι τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἥθους ἐπιτυγχάνεται, ὅταν ἡ βουλευτικὴ μας ἐνέργεια ἔχει προετοιμασθῇ καὶ προκληθῇ ἀπὸ σύμπλεγμα ἀξιολογικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων κατὰ τρόπον ὥστε νὰ προτιμᾷμε ἐκάστοτε τὴν ἀνώτερη ἀξίαν ἐναντι τῆς κατωτέρας. Αὐτὸ σημαίνει ὅχι ἄρνησιν τῶν κατωτέρων ἀξιῶν, ἀλλὰ ἀποφυγὴ τῆς ἀπολυτοποιήσεως καὶ θεοποιήσεως αὐτῶν καὶ ὑποταγὴ τους στὶς ἀνώτερες — μέσα στὴν ἱεραρχικὴ κλιμάκωσί τους — ἀξίας. Ὡστε γιὰ νὰ ἔχη ὑγιᾶ καὶ δυναμικὸ προσανατολισμὸ ἡ βούλησίς μας, τῆς ὁποίας ἡ πεμπτοσύνη εἶναι πάντοτε ἡ στροφὴ πρὸς ὠρισμένες ἀξίες, πρέπει πρὸ πάντων ἀφ' ἑνὸς νὰ βλέπουμε τὶς ἀνώτερες ἀξίες καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ τὶς βλέπουμε ὅχι ὡς ἀπροσπέλαστες καὶ ἀπραγματοποίητες, ἀλλὰ ὡς προσιτῆς καὶ πραγματοποιήσιμες. Οἱ ἀξίες γίνονται ἀντιληπτῆς ὅχι κυρίως μὲ διανοητικὴ ἐνέργεια, ἀλλὰ μὲ τὴν συναισθηματικὴ καὶ βιωματικὴ ἐμπειρίαν. Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν ἔχομε τονίσει, ἡ νόησις εἶναι τόσο τυφλὴ γιὰ τὶς ἀξίες, ὅσον τὸ αὐτὶ γιὰ τὰ χρώματα καὶ τὸ μάτι γιὰ τοὺς ἀκουστικούς τόνους. Τὶς βλέπομε, ὅταν ἐκεῖνες ἀνάπτουν μέσα μας τὸ φῶς τους. Οἱ ἀξίες γίνονται κατανοητές, ὅταν

ἐκεῖνες ἀναλάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν μέσα μας. Τὶς συλλαμβάνομε, ὅταν ἐμεῖς συναρπαζώμεθα καὶ κυριευώμεθα ἀπὸ αὐτές. Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν μποροῦμε νὰ συναρπασθοῦμε ἀπὸ τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς ἀξίες, ὅταν δὲν τὶς βλέπουμε νὰ ἀκτινοβολοῦνται συνεχῶς ἀπὸ πραγματικὲς ἀνθρώπινες ὑπάρξεις τοῦ παρόντος ἢ τοῦ παρελθόντος, ποὺ τὶς ἐβίωσαν, τὶς ὑλοποίησαν καὶ τὶς αἰσθητοποίησαν στὴν προσωπικὴ τους ζωὴ καὶ τὶς πραγματοποιήσαν. Ἡ ἐκ προσωπικῶν ὑπάρξεων ἀκτινοβολία τῶν μορφωτικῶν ἀξιῶν βοηθεῖ τὴν ἀγωγὴν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ προσφέρῃ τὴν ἀφηρημένην διδασχὴν στὴ μορφήν τοῦ συγκεκριμένου καὶ νὰ δείξῃ ὅτι οἱ σκοποὶ τῆς εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθοῦν. Τέτοιες ἀκτινοβόλες προσωπικὲς ὑπάρξεις ἦταν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι οἱ Νεομάρτυρες, τῶν ὁποίων ἡ παρουσίασις στὸ ἔργο τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν πλουσιωτέρα.

Ἡ καθ' ὅλου θεωρία τοῦ μορφωτικοῦ ἔργου διέπεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴν «Verba docent, exempla trahunt» = «Οἱ λόγοι διδάσκουν, τὰ παραδείγματα ἔλκουν (σύρουν, συναρπάζουν, αἰχμαλωτίζουν)». Ἡ λέξις exempla στὴ ρῆσιν αὐτὴν ἔχει μᾶλλον συνεκδοχικὴ σημασίαν καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Παιδαγωγικῆς μᾶλλον ὡς γένος, ποὺ περιλαμβάνει ὡς εἶδη τὸ προσωπικὸ πρότυπον καὶ τὸ προσωπικὸ παράδειγμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐκπορεύονται ὅχι ἀπόκοσμες μακρυνές καὶ ἀπροσπέλαστες οὐτοπίες, ποὺ γεννοῦν μόνον μιὰ ὀδυνηρὴ νοσταλγία, γιὰτὶ εἶναι ἀπραγματοποίητες, ἀλλὰ ρεαλιστικῶς πραγματοποιήσιμα ἰδεώδη καὶ ἐρεθίσματα γιὰ συγκεκριμένους βιοθεωρια-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 36 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

κούς σχεδιασμούς και προγραμματισμούς.

Κατά την εύρέως διαδεδομένη χρήσι-
της σχετικής όρολογίας της παιδαγωγικής
ἐπιστήμης, τὸ μὲν προσωπικὸ πρότυπο δη-
μιουργεῖται ὄχι τόσο ἀπὸ τοὺς ἐπὶ μέρους
συγκεκριμένους τομεῖς καὶ τρόπους συμπερι-
φορᾶς, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν ὁλότητα τῆς
προσωπικῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἀπὸ τὸν
συνολικὸ προσανατολισμὸ τῆς καὶ ἀπὸ τὴν
συνολικὴ ἀκτινοβολία τῆς, τὸ δὲ προσωπικὸ
παράδειγμα δημιουργεῖται στὴν περιοχὴ τῶν
ἐπὶ μέρους τρόπων συμπεριφορᾶς, ποὺ παρο-
τρύνουν καὶ παρακινεῖν σὲ παρομοία ἐφαρ-
μογὴ τῶν ἀντιστοίχων ἐπὶ μέρους δεοντολο-
γικῶν κανόνων. Τὸ πρότυπο παρουσιάζεται
γιὰ νὰ ἐκλεγῇ ἀπὸ τὸν παιδαγωγούμενο καὶ
γιὰ νὰ ἀκολουθηθῇ. Ὡς θυμηθοῦμε τίς φρά-
σεις τοῦ Κυρίου: «ἀκολουθεῖ μοι» (Ματθ.
ῆ', 22). «ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ» (Ἰωάν. ῆ', 12).
Κατὰ τὴ διατύπωσι Α' Πέτρ. β', 21 ὁ Κύ-
ριος εἶναι ὁ «ὑπογραμμός», στὰ ἔχνη τοῦ
Ὁποίου πρέπει νὰ «ἐπακολουθήσωμεν». Τὸ
παράδειγμα παρέχεται καὶ ὑποδεικνύεται ὄχι
γιὰ νὰ ἀκολουθῇται, ἀλλὰ γιὰ νὰ τυγχάνη
μιμήσεως.

Ἄλλ' ἐὰν αὐτὰ ἐπισημαίνῃ ἡ ὁρολογία
τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, στὴν καθη-
μερινὴ πρακτικὴ γλωσσικὴ χρήσι τῶν λέ-
ξεων, οἱ δύο ἔννοιες «πρότυπο» καὶ «παρά-
δειγμα» ἀλληλοπεριχωροῦνται καὶ ἐναλλάσ-
σονται καὶ μᾶλλον ἔχουν τὴν ἰδίαν σημασία.
Γι' αὐτὸ καὶ στὴν Κ.Δ. ἡ λέξις «μιμητής»
συνυπονοεῖ καὶ τὴν γενικὴ ἔννοια τοῦ ἀκο-
λουθεῖν ἓνα πρότυπο. Ὁ Παῦλος λ.χ. λέγει:
«Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ ἐγὼ Χρι-
στοῦ» (Α' Κορ. ια', 1 καὶ δ', 16. Πρβλ. Α'
Θεσσ. α', 6: «Ὑμεῖς μιμηταί ἡμῶν ἐγενή-
θητε καὶ τοῦ Κυρίου» κ.λπ.).

Ὡς τέτοια λοιπὸν προσωπικὰ πρότυπα
καὶ παραδείγματα πρέπει νὰ προβάλλωνται
ἀπὸ τὴν ἐλληνορθόδοξή ἀγωγή καὶ οἱ Νεομάρ-
τυρες, τῶν ὁποίων ἡ ἡρωϊκὴ ζωὴ συνδυάζει
ἀρμονικῶς τὸ ἀξιολογικὸ καὶ τὸ ὄντολογικὸ

στοιχεῖο, δοθέντος ὅτι στὴν προσωπικότητά
τους τὰ ὕψιστα ἰδεώδη τῆς αὐτοθυσίας καὶ
τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἔγιναν ζωντανὴ πραγματικό-
της. Τὰ πρότυπα καὶ παραδείγματα τῆς ζωῆς
τοὺς ἔχουν ἀφ' ἑνὸς διαφωτιστικὸ καὶ ἑλ-
κοντα χαρμητῆρα, ποὺ καθιστᾷ ὁρατὸ τὸ
θέλημα τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιῶν
τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Χριστὸ
καὶ ἐλκύει σὲ ἀκολουθία καὶ μίμησι, ἀφ'
ἐτέρου παροτρυντικὴ διάστασι, ποὺ παρα-
κινεῖ πρὸς ἐκλογὴ προσανατολισμοῦ σὲ μιὰ
δυσκατόρθωτη μὲν καὶ ἡρωϊκὴ ζωὴ, ἀλλ' ὄχι
ἀκατόρθωτη καὶ ἀπρόσιτη στὴν ἀνθρωπίνῃ
ὑπαρξει, ἡ ὁποία ἐνισχύεται ὑπὸ τῆς Θείας
Χάριτος, καὶ τέλος ἐνθαρρυντικὸ περιεχό-
μενο, ποὺ ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς
δισταγμοὺς καὶ τὴν δειλίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴ καὶ
νὰ ἐμφυσήσῃ σ' αὐτὴν ἐμπιστοσύνη, θάρρος
καὶ βεβαιότητα γιὰ τὴν πνευματικὴ νίκη.
Τέτοια διαφωτιστικά, ἑλκοντα, παροτρυντι-
κὰ καὶ ἐνθαρρυντικὰ πρότυπα καὶ παραδεί-
γματα ἦταν ἀκριβῶς οἱ ἀρχαῖοι μάρτυρες τῆς
Ἐκκλησίας ἢ οἱ παλαιότεροι νεομάρτυρες
γιὰ τοὺς νεωτέρους νεομάρτυρες, οἱ ὁποῖοι
ἐμπνέονταν ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴ ἔθλησι τῶν πα-
λαιότερων. Οἱ μάρτυρες καὶ οἱ νεομάρτυρες
εἶναι ἐπίσης θαυμάσια πρότυπα καὶ παρα-
δείγματα καὶ γιὰ τὴ σημερινὴ ἐλληνορθό-
δοξή ἀγωγή.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδι-
κῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟ-
ΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ
τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιο-
δικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα,
ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους
διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ
τῶν Περιοδικῶν.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Α' Η ΜΙΚΡΑ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ

Γενική θεματολογία. Αἱ ἀνάγκαι τῶν πιστῶν

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ

6. ΑΙΤΗΣΙΣ ΕΥΕΡΓΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΩΡΕΩΝ

Εἰς τὰς μέχρι τοῦδε ὁμιλίας εἶδομεν τὰ αἰτήματα τῆς μικρᾶς παρακλήσεως τὰ ἀναφερόμενα εἰς ἀποσβῆσιν τῶν ἀπειλούντων ἡμᾶς κακῶν (πειρασμῶν - παθῶν - κινδύνων καὶ δεινῶν - ἀσθενειῶν καὶ θλίψεων - ἁμαρτιῶν).

Ἀλλ' ἡ παράκλησις δὲν σταματᾷ εἰς τὰς ἀρνητικὰς μόνον αἰτήσεις περὶ ἀποτροπῆς τῶν κακῶν. Περιλαμβάνει καὶ θετικὰς δεήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητοῦμεν διαφόρους θείας δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας.

«Εὐεργέτην τεκοῦσα, τὸν τῶν καλῶν αἵτιον, τῆς εὐεργεσίας τὸν πλοῦτον πᾶσιν ἀνὰ δόξον...» ψάλλομεν πρὸς τὴν Παναγίαν. Καὶ συνεχίζομεν, εἰς ἄλλα τροπάρια, τὴν αἴτησιν διαφόρων θείων δώρων, ὅπως θὰ ἴδωμεν.

* * *

1. α) Τὰ αἰτήματά μας εἶναι, πρῶτον, γενικά. Ζητοῦμεν δηλ. γενικῶς νὰ μᾶς δώσῃ ὁ πανάγαθος Θεός, διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς Παναγίας, ὅ,τι εἶναι καλὸν καὶ συμφέρον εἰς ἡμᾶς.

«μὴ μοῦ παρίδῃς τὴν δέησιν, τὸ συμφέρον ποίησον».

Ὁ καλὸς χριστιανὸς ἐμπιστεύεται εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ζητεῖ νὰ γίνῃ ὅπωςδὴποτε ἐκαῖνο πὺ αὐτὸς ἐπιθυμεῖ καὶ προτιμᾷ, ἀλλ' ὅ,τι κρίνει ὁ Θεὸς συμφέρον. «Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου» ἐπ' αὐτῆς τῆς γραμμῆς τοποθετεῖ τὰ αἰτήματά του ὁ ἀληθὴς χριστιανός. «Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς Σὺ...», ὅπως ἔλεγεν ὁ Κύριος. Ἐπειτα, ὅ,τι μᾶς φαίνεται ἐπιθυμητὸν καὶ συμφέρον, ὅς ἐξετάζωμεν ἐὰν εἶναι καὶ ψυχικῶς ὠφέλιμον. «Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν... παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα», λέγει ἡ θεία Λειτουργία μας. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως καὶ ἡ παράκλησις λέγει «τὸ συμφέρον ποίησον». Καὶ μᾶς διδάσκει νὰ δεχώμεθα εὐχαρίστως ὅ,τι οἰκονομεῖ δι' ἡμᾶς ἡ σοφὴ καὶ φιλόανθρωπος πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

6) Ἐνα ἄλλο τροπάριον ἀπευθύνει γενικὴν πάλιν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 38 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

δεήσιν πρὸς τὴν Παναγίαν καὶ ζητεῖ νὰ μᾶς δίδῃ ὁ Θεός, διὰ τῆς μεσιτείας Τῆς, ἱκανοποιήσιν τῶν καλῶν καὶ εὐλόγων αἰτημάτων μας καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀφίνη «κενοῦς» —μὲ ἄδεια χέρια— ὅταν ἔχωμεν κάποιαν πραγματικὴν ἀνάγκην ἢ κάποιον πόθον νόμιμον καὶ θεάρεστον.

«μὴ ἀποστρέψῃς σοὺς δούλους κενοῦς».

Εἶναι ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἐπιμαρτυρεῖ ἡ προσωπικὴ πείρα πολλῶν καλλιεργημένων χριστιανῶν, ὅτι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τόσα ἄλλα πὺ μᾶς ἀφίουν κενόν) ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ἡ χριστιανικὴ ζωὴ δίδουν πολλὴν ἱκανοποίησιν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ χριστιανικὴ πίστις δίδει τὰς ἱκανοποιητικωτέρας ἀπαντήσεις εἰς τὰ μεγάλα ἐρωτήματα πὺ ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπον (κοσμοθεωρία)· καὶ ἡ χριστιανικὴ ζωὴ χαρίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον γαλήνην καὶ χαρὰν καὶ τὸ συναίσθημα τῆς νίκης καὶ τῆς ἐπιτυχίας εἰς τὴν ζωὴν. «Ἐγὼ ἤλθον, ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὴν ἔχωσι».

Καὶ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα καὶ τὰς ἀνάγκας μας ἡ χριστιανικὴ ἀντιμετώπισις —μὲ πίστιν καὶ καρτερίαν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ— ἱκανοποιεῖ καὶ ἀναπαύει. Διὰ τοῦτο εἶναι σπουδαῖον νὰ ἀκολουθεῖται ἐκ μέρους μας ἡ γραμμὴ πὺ μᾶς ἐχάραξεν ὁ Κύριος· «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ... καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν». Ὁ Θεὸς παρέχει ἱκανοποιητικὴν λύσιν εἰς τὰ ζητήματά μας, τοιαύτην, (διὰ νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν προαναπτυχθεῖσαν ἀποψιν), ὅαν ἀπαιτεῖ τὸ πραγματικὸν συμφέρον μας.

γ) Τὰ ὅσα ζητοῦμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν προσευχῶν μας, μᾶς διδάσκει ἡ παράκλησις νὰ τὰ ζητοῦμεν ὡς χάριν καὶ δώρημα. Ὅχι ἀπαιτητικῶς.

«Ἀλλ' αἰτεῖται τὴν χάριν καὶ λαμβάνει τὸ δώρημα, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς αἰτήσεως».

Ἐς ἐνθυμηθῶμεν τί εἶπε κάποτε ὁ Κύριος· «καὶ ὅταν ποιήσῃτε πάντα τὰ διατεταγμένα, νὰ φρονῆτε καὶ νὰ λέγετε ὅτι «ἀχρεῖτοι δοῦλοι ἔσμεν, ὅτι ὁ ὀφειλόμενος ποιῆσαι πεποιήκαμεν». Λέγει δὲ σχετικῶς καὶ ὁ ἀπ.

Παῦλος, περί τῶν ἀνθρώπων γενικῶς, ὅτι «πάντες ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιοῦμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ρωμ. γ' 23,24). Καὶ προσθέτει «εἰ δὲ χάριτι, οὐκ ἐστὶ ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκ ἐστὶ γίνεται χάρις» (αὐτόθι ια' 6). «τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα» (αὐτόθι δ' 4). Ἐπομένως, ἂν μὴ γινώμεθα ποτε ἀπαιτητικοὶ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὡς τοῦ ὑποβάλλωμεν τὰ αἰτήματά μας μὲ τὴν συναίσθησιν ὅτι ζητοῦμεν «χάριν καὶ δώρημα (καὶ τοῦτο) πρὸς τὸ συμφέρον τῆς αἰτήσεως».

2. Πλὴν τῶν γενικῶν αὐτῶν αἰτημάτων, ἡ παράκλησις περιλαμβάνει καὶ εἰδικωτέρας αἰτήσεις διὰ τὴν παροχὴν ὠρισμένων εὐεργεσιῶν καὶ δωρεῶν παρὰ Θεοῦ. Ζητοῦμεν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν γαλήνην, τὰς ἀνεκτιμήτους ταύτας διὰ τὴν ζωὴν μας δωρεάς.

«Εἰρήνην εὖσον, Κόρη, τῇ γαλήνῃ τῇ τοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ Σου, Παναγίμωμε».

Ζητοῦμεν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν προστασίαν·

«Σύ με κυβέρνησον πρὸς τὸν λιμένα Σου, τῶν ἀγαθῶν ἡ αἰτία, τῶν πιστῶν τὸ στήριγμα, μόνη Πανύμνητε».

Ζητοῦμεν τὴν θείαν εὐπλαγχτίαν καὶ ἐπιείκειαν·

«Εὐσπλαγχνίας τὴν ἄβυσσον ἐπικαλουμένῃ τῆς σῆς παράσχου μοι, ἡ τὸν εὐσπλαγχνὸν κυήσασα...».

Ζητοῦμεν καὶ παρηγορίαν καὶ παραμυθίαν εἰς τὰ λυπηρά τοῦ βίου·

«καὶ παραμυθίαν οὐκ ἔχω πλὴν Σου».

Παρέχει δηλ. εἰς τὸν πιστὸν ἡ παράκλησις τὴν —ὀρθήν— ἐντύπωσιν ὅτι εἰς ὅλας τοὺς τὰς ἀνάγκας καὶ δι' ὅλας τοὺς τὰς ἀγαθὰς ἐπιθυμίας καὶ ἐπιδιώξεις δύναται νὰ καταφεύγῃ πρὸς τὸν Θεόν καὶ νὰ ζητῇ ἀποτελεσματικῶς τὴν ἀνωθεν βοήθειαν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν πάντοτε ὅτι εἶναι θεάρεστον τὸ αἶτημα καὶ βέβαιον «τὸ συμφέρον τῆς αἰτήσεως».

Καὶ πράγματι. Εἰς ὅλα ὅσα μᾶς συμβαίνουν, αὐθορμήτως καταφεύγομεν εἰς τὴν παράκλησιν. Καὶ ἡ πείρα πολλῶν χριστιανῶν βεβαιώνει ὅτι δὲν μένει χωρὶς ἀπάντησιν τὸ ἱκετευτικόν «Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου...».

7. ΔΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ.

Ἡ μεγαλυτέρα εὐεργεσία καὶ ἡ ὑψίστη δωρεά, τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ ὁ ἄνθρωπος παρὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ σωτηρία. Διὰ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν ἡ παράκλησις νὰ παραλείψῃ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν ὑπὲρ τῶν ὁποίων δέεται πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς Θεοτόκου, νὰ περιλάβῃ καὶ εἰδικὰ δεήσεις διὰ τὴν ψυχικὴν ἡμῶν σωτηρίαν. Περὶ αὐτῶν ὁ λόγος σήμερον.

1. Τὸ ἐξῆς τροπάριον ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ παρέχει τὴν ὀρθόδοξον περὶ αὐτοῦ διδασκαλίαν:

«Τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ὡς ἡθέλησας, Σωτερ, οἰκονομήσασθαι, ἐν μήτρᾳ τῆς Παρθένου κατώκησας, τῷ κόσμῳ Ἡν προστατὶν ἀνέδειξας...».

Ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν τὸ τροπάριον τοῦτο. Διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ Σωτήρ, τὸν Ὅποιον ἔστειλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. «Αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν» καὶ «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῃ οὐδενὶ ἡ σωτηρία».

Ὁ Χριστὸς, λοιπόν, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, «κατώκησεν ἐν μήτρᾳ τῆς Παρθένου». Ἐλάβε σάρκα ἐξ Αὐτῆς καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος. Καὶ ἐθουσιάσθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Καὶ ἀνέστη. Καὶ ἀνελήφθη. Καὶ ἔστειλε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ ἱδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ «ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους... τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους...». Αὐτὸς εἶναι ὁ αἰώνιος Ἀρχιερεὺς ἡμῶν «πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἡμῶν». Αὐτὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποίου μέλη αποτελοῦν οἱ πιστοί.

Διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ, ἐπομένως, ὁ ἄνθρωπος τὴν ψυχικὴν του σωτηρίαν, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Νὰ πιστεύσῃ εἰς Αὐτὸν («ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται»), νὰ «ἀκολουθῇ» ὡς πρότυπον εἰς τὸν βίον του τὸ τέλειον παράδειγμα Του καὶ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου Του («καὶ ἀκολουθεῖτω μοι»), νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ἀγιάζεται διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ τῆς Θείας Εὐχαριστίας πραγματοποιεῖ μίαν μυστικὴν καὶ σωτήριον ἐνωσιν ἡμῶν μετὰ τοῦ Χριστοῦ.

2. Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι ἡ παράκλησις, ἐνῷ κυρίως ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Παναγίαν, προκειμένου περὶ τῆς ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας στρέφει τὸν λόγον κατ' εὐθειαν πρὸς τὸν Χριστόν. Διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ Σωτήρ. Παρεμβάλλει δὲ εἰς τὸ μέσον τὴν προσωπικότητα τῆς Παναγίας, ἀλλὰ ἀφίνει πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν Χριστόν.

«Θησαυρὸν σωτηρίας... τὴν Σὺ κυήσασαν... ἔδειξας...».

Δηλαδή Σὺ, Χριστέ μου, εἰς τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας μας, ἀνέδειξας δι' ἡμᾶς ὡς θησαυρὸν τὴν Παναγίαν Μητέρα Σου. Αὐτὴ τὸν ἐγέννησεν ὡς ἄνθρωπον. Αὐτὴ ἐξελέγη ἀπὸ τὸν Θεὸν μεταξὺ ὅλων τῶν γυναικῶν πάσης ἐποχῆς καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ Κεχαριτωμένη, ἡ εὐλογημένη ἐν γυναιξίν, ἡ κλῆμαξ δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός, τὸ ἐκλεκτὸν ὄργανον τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς προαιωνίου βουλῆς Του καὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας.

Ἡ παράκλησις, καὶ ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Ἰδιαν τὴν Παναγίαν, διὰ τὸ ζήτημα τῆς ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας ὑπογραμμίζει ὅτι τὴν ἐπικαλούμεθα, εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, διότι Αὐτὴ εἶναι

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

450. Τὸ δεύτερο στιχηρὸ τῶν αἰ-
ων τοῦ ἁγίου Δημητρίου «Τεῖχος ὠ-
χυρωμένον ἡμῖν...» τυπώθηκε
στὴν ἔκδοσι τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας (1960) μὲ μιὰ σημαντι-
κὴ διόρθωσι. Ἐπιτρέπεται νὰ γί-
νῃται τέτοιου εἴδους ἐπεμβά-
σεις στὰ λειτουργικά μας κείμε-
να; (Ἐρώτησις Πανοσ. Ἀρχιμ. Δ.).

Γιὰ νὰ μὴ ἐπαναλάβουμε ὅσα γράψαμε παλαιότε-
ρα γιὰ παρόμοια θέματα, ἅς διαβασθοῦν οἱ ἀπαντή-
σεις στὶς ὑπ' ἀριθμ. 225, 256 καὶ μάλιστα στὴν 419 ἐ-
ρώτησι, ποὺ ἀναφέρονται ἀντίστοιχα στὸ «Κύριε, σῶσον
τοὺς εὐσεβεῖς», «Ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὁρθοδόξων
χριστιανῶν» καὶ «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου... νίκας
τοῖς βασιλεῦσι κατὰ θαρβάρων δωροῦμενος». Ἐκεῖ εἴ-
δαμε πῶς ἔχει ἱστορικὰ καὶ δεοντολογικὰ τὸ θέμα τῶν
προσαρμογῶν ὀρισμένων αἰτημάτων ἢ φράσεων τῶν

ἐκκλησιαστικῶν μας ὕμνων. Ἡ περίπτωσις τοῦ τρο-
παρίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἐπιβεβαιώνει ὅσα γρά-
ψαμε στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 419, ἀκριβῶς πα-
ράλληλη, ἐρώτησι.

Ἡ ἐπίμαχη φράσις τοῦ τροπαρίου «Τεῖχος ὠχυρω-
μένον ἡμῖν...» στὰ μὲν χειρόγραφα καὶ ὁ ὅλες τὶς
ἐντυπες ἐκδόσεις τῶν Μηναίων εἶναι: «ἦν καὶ νῦν, παμ-
μακάριστε, δεινῶς κινδυνεύουσιν καὶ τρυχομένην ἁ-
θλίως», στὴ δὲ πρόσφατη ἔκδοσι τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας ἔγινε «ἦν λυτρωθεῖσαν, ἔνδοξε, Θεοῦ εὐδο-
κήσαντος, διὰ παντός ἐλευθεράν». Τὸ ἀρχικὸ κείμενο
ἀναφέρεται στοὺς κινδύνους καὶ στὶς δύσκολες περι-
στάσεις ποὺ ἐπανειλημμένως πέρασε ἡ Θεσσαλονικὴ
κατὰ τὴ μακραίωνη ἱστορία της, χωρὶς νὰ προσδιορί-
ζεται συγκεκριμένα ποιά ἀπ' ὅλες ἐννοεῖ. Δὲν γνω-
ρίζω ἀπὸ ποῦ ἀντλώντας τὴν πληροφορία ὁ μακαρί-
στος γέρον Γαβριὴλ Διονυσιάτης ἔλεγε σὲ μιὰ διάλε-
ξί του ὅτι τὰ τρία στιχηρὰ τῶν αἰων τοῦ ἁγίου Δη-
μητρίου («Δεῦρο, μάρτυς Χριστοῦ, πρὸς ἡμᾶς...», «Τεῖ-
χος ὠχυρωμένον ἡμῖν...» καὶ «Πᾶσαν τὴν ἀρετὴν συλ-
λαβών...») γράφηκαν ἀπὸ τὸν ἅγιο Θεόδωρο Στουδί-

«ἡ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἡμῖν ἀπο-
τεκῶσα».

Πάλιν δηλ. προτάσσεται ὁ Χριστός. Διὰ νὰ κατα-
νοήσωμεν ὅτι ἡ γνησία θρησκευτικότης τῶν ὁρθοδόξων
χριστιανῶν ἐπιζητεῖ τὰς πρεσβείας τῆς Θεοτόκου καὶ
ἐπικαλεῖται τὴν μητρικὴν παρρησίαν πρὸς τὸν Υἱόν
Τῆς, ἀλλὰ προχωρεῖ εἰς ἀμεσωτέραν σύνδεσιν τοῦ χρι-
στianoῦ πρὸς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα.

«Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡ-
μᾶς», φάλλομεν εἰς τὴν Λειτουργίαν. Καὶ τονίζομεν δύο
τινὰ: α) ἐπικαλούμεθα τὰς πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, β)
ἀπευθυνόμεθα εἰς τὸν Χριστόν, ἵνα ἡμᾶς χαρίσῃ τὴν
σωτηρίαν.

Ἡ εὐλόγηιά μας, λοιπόν, πρὸς τὴν Παναγίαν εἶναι
μεγάλῃ. Ἀλλὰ ἂς μάθουν οἱ εὐλαβεῖς χριστιανοὶ —καὶ
ἰδίως αἱ γυναῖκες— ὅτι πάντως δὲν ἀρκεῖ νὰ σταμα-
τῶμεν εἰς μίαν «μαριολατρείαν» (ὅπως κάμνουν κυρίως
οἱ Ρωμαιοκαθολικοί). Ἐν τῷ Προσώπῳ Τῆς βλέπομεν
«τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώ-
μητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡ-
μῶν» καὶ ἀπευθυνόμεθα πρὸς Αὐτὴν ὑπὸ τὸ πνεῦμα
τοῦτο:

«Ἵνα μεσιτεύῃς πρὸς τὸν ἐκ
σοῦ τεχθέντα, ὦ Δέσποινα τοῦ
κόσμου, γενοῦ μεσίτρια».

Σημειωτέον ὅτι καὶ δι' Ἐαυτὴν ἡ Παναγία ἐπεκα-
λέσθη τὸν Θεὸν Σωτῆρα. («Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν
Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ
τῷ σωτῆρι μου»).

Συμφερὲς εἶναι καὶ ἓνα ἄλλο τροπάριον πρὸς τὴν

Παναγίαν, ἐξ ἄλλης ἱερᾶς ἀκολουθίας, τὸ ὁποῖον ἐρμη-
νεύει σαφῶς ὑπὸ ποῖον πνεῦμα ἐπικαλούμεθα τὰς πρε-
σβείας τῆς Θεοτόκου:

«Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν
διὰ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἁμαρτήμα-
τα, Σὺ τὸν ἐκ σοῦ γεννηθέντα
δυσώπησον, Θεοτόκε Παρθένε.
Πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις Μη-
τρός πρὸς εὐμένειαν Δεσπότου».

3. Εἰς τὸ ζήτημα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας ἡ παρά-
κλησις δίδει μεγάλην βαρύτητα, ὅταν τονίξῃ πρὸς τὴν
Παναγίαν

«καὶ ψυχῶν Σε παντελῆ σωτη-
ρίαν (κεκτήμεθα)».

Ἐνδιαφέρει δηλ. ἡ παντελής σωτηρία.
Ἡ τελική, ἡ τελεία σωτηρία. Διὰ νὰ κυριολεκτήσωμεν,
πρέπει νὰ εἰπωμεν: ἡ σωτηρία ὡς τέλος, ὡς σκοπὸς
δηλ. τῆς ζωῆς μας.

Οἷονδήποτε ἄλλον σκοπὸν ἂν ἐπιδιώξωμεν, «τί ὠ-
φελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ
ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλ-
λαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ»;

Διὰ τοῦτο, ὅχι ὡς πάρεργον, ἀλλὰ μετὰ ζήλου ἂς
μᾶς ἀπασχολῇ τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα.

Ἐνα σύνθημα τοῦ Ἀπ. Παύλου λέγει: «ἐπιλαβοῦ
τῆς αἰωνίου ζωῆς».

Καὶ εἴθε ὁ Κύριος νὰ χαρίσῃ εἰς πάντας ἡμᾶς, ταῖς
πρεσβείαις τῆς Παναγίας Αὐτοῦ Μητρός, τὴν σωτηρίαν
τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

«ΠΡΟΣΕΧΩΜΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΟΙΜΝΙΩ» (*)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΕΚΙΑΡΗ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Ἀρχ)πῆς Ἀθηνῶν

Τὰ παραπάνω ἐρωτήματα — ὅπως καταλαβαίνετε — εἶναι ἐρωτήματα οὐσίας, ποὺ δείχνουν τὴν ποιότητα τῶν λατρευτικῶν μας ἀναζητήσεων, ἐμπειριῶν, πεποισήσεων καὶ στόχων. Ἀς ὑποβληθοῦμε στὸν κόπο ὅλοι μας νὰ μελετοῦμε μὲ διάθεση μαθητείας τὰ λατρευτικὰ βιώματα καὶ διδάγματα τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν καὶ Ἱερέων καὶ Ὁσίων. Πῶς νὰ τὸ κάνουμε; δὲν γίνεται νὰ γνωρίσουμε ἄλλιως τὸν Θεὸ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ μόνο ἀπὸ τὴν μυστικὴ καθοδήγηση τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτοὶ μᾶς διδάσκουν ὅτι τὸ σπουδαιότερο, ἀλλὰ καὶ τὸ δυσκολότερο πράγμα στὸν κόσμο εἶναι νὰ μάθουμε νὰ λατρεύουμε τὸν Θεό, ἔτσι ὥστε νὰ γίνῃ ὁ Θεὸς τῆς καρδιάς μας. Ἄν δὲν ἔχουμε ἢ ἂν δὲν ἀγωνιζόμαστε νὰ ἀποκτήσουμε αὐτὴν τὴν προϋπόθεση, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς θὰ παύσῃ νὰ ἐνεργεῖ διὰ μέσου τῆς δικῆς μας ἱερατικῆς τελετουργίας; πόση, ὅμως, διαφορά ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν ὁρὴ τοῦ Βαλαὰ καὶ στὸν προφήτη Σαμουὴλ; Ἐξομολογοῦμαι αὐτὴν τὴν ὥρα τοῦτον τὸν προβληματισμό μου μὲ τὴν ἴδια διάθεση ποὺ θὰ ἄκουγα κάτι ἀντίστοιχο ἀπὸ μέρους ὄλων σας. Εἰπώθηκε στίς περυσινὲς Συνάξεις Ἐπιμορφώσεως ὅτι σὲ ἀνύποπτο χρόνο κάποιος παρακολούθησε μιὰ θεία Λειτουργία στὴν Παναγία Ἐλευθερώτρια,

μιὰ ἐντελῶς διαφορετικὴ Λειτουργία, ποὺ τὸν ἔκανε ὥστε νὰ ἀλλάξῃ ὅλη του ἡ ζωὴ· γιατί, ὅπως ἐκμυστηρεύθηκε ὁ ἴδιος ἀργότερα, ὁ παπὰς ποὺ λειτουργοῦσε «ἐκάνε τὴν Λειτουργίαν νὰ λειτουργεῖ». Ἐπρόκειτο γιὰ τὸν μακαριστὸ Γέροντα π. Φιλόθεο Ζερβάκο, ποὺ αὐτὸς βεβαίως «ἐλευκάνθη» στὸ Ἱερὸ Θυσιαστήριο.

«Ἐκανε τὴν Λειτουργίαν νὰ λειτουργεῖ»: νὰ, ποίος εἶναι ὁ στόχος μας ὡς κληρικῶν. Νὰ κάνουμε νὰ λειτουργοῦν καὶ ἡ Λειτουργία καὶ ὁ καθημερινὸς Ὁρθρος, ὁ Ἑσπερινός, τὰ Μυστήρια, οἱ Εὐχές, ὅλα ὅσα τελοῦμε μὲ τὸ Ἐπιτραχήλιο. Νὰ κάνουμε νὰ «λειτουργεῖ» ὁ Ναὸς μὲ τὴν «αἰσθητικὴ» του, τὸ ἱερὸ Βῆμα, ἡ Ἀγία Τράπεζα, τὰ Σκεύη, οἱ Εἰκόνες, τὰ Ἀμφιά μὲ τὴν παραδοσιακὴ τους ὁμορφιὰ (ποὺ τὴν κλείσαμε στὰ μουσεῖα). Νὰ κάνουμε νὰ «λειτουργοῦν» τὰ λόγια, τὸ ὕφος καὶ τὸ ἥθος μας, ἡ ζωὴ μας ἔξω ἀπὸ τὸν Ναό, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν εἶναι διχασμένη ἡ ζωὴ μας. Πῶς ἄλλιως θὰ μάθει ὁ λαὸς ὅτι δὲν γίνεται νὰ μοιράζεται τὴν ζωὴ του μὲ δυὸ ἀφεντικά, ἂν δὲν δεῖ τὸ δικό μας παράδειγμα;

Ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, προσπάθησα νὰ δώσω τίς συντεταγμένες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λατρευτικοῦ πνεύματος. Ὅταν μᾶς διακατέχει αὐτὸ τὸ πνεῦμα, τότε μποροῦμε νὰ ἀξιοποιήσουμε κατὰ τὸν καλύτερο ποιμαντικὸ τρόπο τὸν ἀσύγκριτο λατρευτικὸ μας πλοῦτο,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 43 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

τὴ κατὰ τὴν ἐξορία τοῦ στη Θεσσαλονίκη καὶ ἀναφέρονται στοὺς διωγμοὺς τῶν ὀρθοδόξων ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους. Εἶναι μᾶλλον πῶς πιθανὸν ὅτι τουλάχιστον ἡ ἀνωτέρω φράσις ὑπαινίσσεται θαρβαρικές ἐπιδρομὲς ἢ καὶ κατακτήσεις. Τὴ διόρθωσίν της ἔκανε ὁ αἰμνηστος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλονίκης (1912), καὶ μετὰ τὴν δόξαν αὐτῆς δημοσιεύσαντὰς ἐκείναις τὴν «Ἡμερολόγιον» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Στὴ νέα ἔκδοσιν τῶν Μηναίων ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν δημοσιεύθηκε τὸ τροπάριο «κατὰ τὴν διόρθωσιν...», ἐπισημῶς εἰσαχθεῖσαν καὶ δεκτὴν γενομένην, ὅπως γράφεται στὴν ὑπόσημείωσιν (σελ. 154α). Ἡ διόρθωσις εἶναι μετρικὰ ὀρθή καὶ ὁπωσδήποτε εὐστοχὴ καὶ νομίζω, σύμφωνα ἄλλως τε πρὸς ὅσα παλαιότερα γράψαμε, καλῶς τὴν υἱοθέτησε ἡ νέα ἔκδοσις.

Εἰδικὰ ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Δημητρίου γνώρισε παλαιότερα καὶ ἄλλες παρόμοιες διευθετήσεις, εἴτε γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν οἱ ὕμνοι στίς νέες ἱστορικές συνθήκες εἴτε γιὰ νὰ προσαρμοσθοῦν μερικὰ τροπάρια στὴν οἰκουμένην τιμὴ τοῦ μεγαλομάρτυρος, ἐνῶ ἀρχικὰ ἀφοροῦσαν μόνο στὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ὁ τάφος καὶ ὁ μέγας ναὸς - μαρτύριον τοῦ ἁγίου. Στὴν πρώτη περίπτωσιν ὑπάγεται ἡ διασκευὴ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας τῶν δύο πρώτων τροπαρίων τῆς θ' ὥδης τοῦ προεορτίου κανόνος κατὰ τὸ «Κύματι θαλάσσης» τοῦ ἁγίου Συμεὼν Θεσσαλονίκης: «Μὴ δειλιάς, ὦ πατρίς μου...» καὶ «Ἐπὶ ταῖς σαῖς μεσιτεαῖς...». Οἱ φράσεις: «Θεσσαλονίκη πόλις, ἦν ἐκ δεινῶν ἐλευθερῶ ἀεὶ ταῖς προσευχαῖς» τοῦ πρώ-

του, καὶ «ἡ πατρίς σου τοῦ κινδυνεῦσαι δεινῶς κλονομένη ἀθλίως» τοῦ δευτέρου τροπαρίου, ἔγιναν ἀντίστοιχα: «ὕπαρχεῖσα τυράννοις, ὦν δι' ἐμοῦ ἀπαλλαγὴν εὐρεῖν ἐπιζητεῖς» καὶ «παρὰ δόξαν ἀνὰ μέσον τῶν δεινῶν στροβουμένη». Στὴ δευτέρα περίπτωσιν, ἡ ἀπόπειρα διορθώσεως τοῦ δοξαστικοῦ τῶν αἰνῶν «Τὸν λόγχαις κληρωσάμενον...» τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, ποὺ ἡ πρὸς τὸ τέλος φράσις «τῶν Θεσσαλονικέων προϊστάμενον» ἔγινε «πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι προϊστάμενον» (βλ. «Τυπικὸν ἐκκλησιαστικόν» Κω ν σ τ α ν τ ῖ ο υ πρωτοψάλτου, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1874, σελ. 32). Ἡ διόρθωσις αὐτὴ ἀποδοκιμάζεται ἀπὸ τὸ «Τυπικόν» τοῦ Γ ε ω ρ γ ῖ ο υ Β ι ο λ ἁ κ η, ἐν Ἀθήναις 1921, σελ. 91, ὑποσ. 1, «ἐπειδὴ οὕτως εὐδοκῶνται γραμματικῶς... οὕτως ἐπιδοκιμάζεται τὸ μετατρέπειν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ τροπάρια, ἐν οἷς μάλιστα γίνεται μνεία ἱστορικῶν ἐχόντων σημασίαν(;), διὰ ταῦτα συνιστάται τῷ ψάλλοντι, ἵνα τηρῇ ἐν πάσῃ ἀκριβεῖα τὸ κείμενον ὡς εὐρηται». Ἀντίθετα φαίνεται πῶς δὲν θρῆκε καμιά ἀντίδρασις καὶ ἐπεκράτησε ἀκόμα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη ἡ διόρθωσις τοῦ ἀπολυτικίου τοῦ ἁγίου καὶ ἡ προσαρμογὴ του πρὸς τὴν οἰκουμένην τιμὴ τοῦ μυροβλήτου, τόσο ποὺ ξεχάσθηκε τὸ ἀρχικὸ κείμενον. Σ' αὐτὸ τὸ «σὲ ὑπέρμαχον Θεσσαλονίκη» ἔγινε: «σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένην». Γιὰ τὸν ἴδιον λόγο προσετέθη στὸ ἀρχικὸ κείμενον καὶ παρεῖνε καὶ ἡ δῆλωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου («μεγαλομάρτυς Δημήτριε»), ποὺ πλεονάζει μετρικῶς καὶ παρεῖλε μὲν γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη, ποὺ «ἁγίος» τῆς ἦταν κατ' ἐξοχὴν ὁ Δημήτριος, κρίθηκε ὅμως ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐκτὸς Θεσσαλονίκης χρῆσιν του.

ὄχι σὰν κάποιες θρησκευτικὲς τελετές, ἀλλὰ ὡς πλήρωμα ζωῆς ἐν Χριστῷ καὶ θεο-κοινωνίας: τὸν ἐροτολογικὸ κύκλο, τὰ μυστήρια μὲ τὸ μυσταγωγικὸ καὶ κατηχητικὸ τους μεγαλεῖο, τὶς περιστασιακὲς Εὐχές, τὶς Ἀκολουθίες ποὺ μᾶς παρέδωσαν οἱ θεόπτερες πνευματικοὶ μας Πατέρες...

Ἀξιοποιῆστε ὅλον αὐτὸν τὸν θησαυρό. Ἀλλωστε ὁ περισσότερος κόσμος σήμερα μᾶς ἀποδέχεται σὰν ἱεουργούς, ὄχι σὰν πατέρες του· μᾶς θέλει σὰν γέφυρα κοινωνίας μὲ τὸν Θεό. Ἐπομένως, ἀπὸ ἐδῶ πρέπει νὰ ξεκινήσουμε ἓνα εἰλικρινῆ διάλογο μαζὶ του καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουμε σὲ μιὰ σωστὴ ποιμαντικὴ σχέση, μὲ ἀποκορύφωμα τὴν εὐχαριστιακὴ ἐνότητα: ἐκεῖνο τὸ πρωτοχριστιανικὸ «τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία» (Πράξ. δ', 32).

Διακονία Διδαχῆς καὶ Οἰκοδομῆς.

Ἡ διακονία αὕτη δὲν εἶναι πάρεργο, ἀλλὰ θεμελιώδης λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Τὰ Εὐαγγέλια, οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁλόκληρη ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀναφέρονται σὲ ὅσα «ὁ Κύριος ἐποίησέ τε καὶ ἐδίδασκε» (βλ. Πρ. α', 1) εἴτε ὁ Ἰδιος εἴτε διὰ τῶν ἁγίων, γιὰ τὴν οἰκοδομήν τοῦ Σώματός Του.

Ἡ διδαχὴ δὲν εἶναι προαιρετικὴ, ἀλλὰ υποχρεωτικὴ γιὰ τὸν κληρικό. Οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐπισημαίνουν τὴν ποινὴ τοῦ ἀφορισμοῦ καὶ τῆς καθαιρέσεως γιὰ ὅποιον ἀμελεῖ (ΝΗ' τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, βλ. καὶ Β' τῆς ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου). Οἱ ποιμαντικὲς Ἐπιστολὲς τοῦ ἀπ. Παύλου καὶ οἱ ἀντίστοιχες ὑποδείξεις τῶν ἁγ. Πατέρων εἶναι κατηγορηματικὲς στὸ σημεῖο αὐτό: «πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ» (Α' Τιμ. δ' 13).

Ποῦ ὅμως ἀποβλέπει καὶ γιατί εἶναι ἀναγκαῖο-τατὴ ἡ διδαχὴ ἰδίως σήμερα; Ἡ διδαχὴ καὶ εἰδικότερα τὸ κήρυγμα ἔχουν σὰν στόχο τους νὰ φανερώσουν τὸν σαρκωθέντα Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ οἱ πιστοὶ γιὰ ποικίλους ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς λόγους δὲν μποροῦν μόνον τοὺς νὰ ἀνακαλύψουν οὔτε καὶ νὰ ἀναζητήσουν τὸν Κύριο, ἔχουμε ἐμεῖς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀποστολή: νὰ τοὺς βοηθοῦμε μὲ τὴν διδαχὴ ὥστε μέσα ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο, τὴν λατρεία, τὶς Ἀκολουθίες καὶ τὶς ἐκκλησιαστικὲς σχέσεις νὰ ἀνακαλύπτουν τὸν ἀποκαλυπτόμενο Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ἀπαραίτητη προϋπόθεση, νὰ ἀνακαλύπτουμε πρῶτα ἐμεῖς τὸν Χριστό μέσα σὲ ὅλα αὐτὰ καὶ νὰ τὸν ζοῦμε. Τὸ σύγχρονο κήρυγμα κατὰ κανόνα δὲν ἐκπληρώνει αὐτὴν τοὺς ἀποστολὴ, κι αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἀστοχεῖ καὶ ὡς πρὸς τὴν θεμελιώδη προϋπόθεσή του. Συνήθως δεσπόζει στὰ κηρύγματά μας ἓνας ἄκρατος συναισθηματισμός, μιὰ στεῖρα καθηκοντολογία, ἓνας ἡθικισμὸς παρωχημένης ἐποχῆς, ἀρκετὸς ἰδεαλισμός, συμβιβασμὸς μὲ τὸ κοσμικὸ «καθωσπρέπει», δηλαδὴ πράγματα ποὺ νοθεύουν καὶ ἀλλοιώνουν «τὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων, τὴν πίστιν τῶν Πατέρων, τὴν πίστιν τῶν Ὁρθοδόξων». Εἰπώθηκε ἀπὸ ἔγκριτα χεῖρ ἀνθρώπου μὲ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα καὶ ἥθος

ὅτι θὰ ἦταν προτιμότερο γιὰ μιὰ διέτις νὰ σταματήσουν ὅλα τὰ κηρύγματα στοὺς Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς· τόσο ἀνυπόφορα εἶναι στὸ γνήσιο λαϊκὸ αἶσθημα αὐτὰ ποὺ ἐκφωνοῦμε ἀπὸ τοὺς ἄμβωνες!

Προσωπικά, θὰ εἶχα νὰ διατυπώσω μιὰν ἄλλη πρόταση: νὰ ὑποβληθοῦμε ὅλοι μας στὸν κόπο νὰ ἐντρυφήσουμε στὶς ἐκκλησιαστικὲς κηρυγματικὲς πηγές (συγγράμματα Πατέρων, λειτουργικὰ κείμενα, βίους Ἀγίων)· νὰ ἐνημερωνόμαστε στὴν ὀρθόδοξη θεολογικὴ βιβλιογραφία, ποὺ ἔχει νὰ παρουσιάσει στὶς μέρες μας ἀξιόλογες αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις-περιοδικὰ-ἐντυπο ὑλικό-μελετήματα καὶ δημοσιεύματα· νὰ διαθέτουμε στοιχειώδη αὐτογνωσία καὶ διάθεση νὰ ἀκούσουμε ὅποιαδήποτε καλόγνωμη κριτικὴ τῶν κηρυγμάτων μας. Μὴ διακατεχόμαστε ἀπὸ τὸ σύνδρομο τοῦ ἀλαθῆτος, τοῦ ἐπαρκούς, τῆς αὐθεντίας· μὴ κάνουμε κατὰχρησιν τῆς ἄγνοιας ἢ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν ποὺ κατ' ἀνάγκην μᾶς ἀκούει· μὴ ἀσεβοῦμε ἐναντι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τὴν στιγμὴ ποὺ ἐλάχιστοι ἐκκλησιαζόμενοι ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ διακρίνουν ἀνάμεσα στὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὶς δικές μας εὐσεβεῖς φιλαρίες!

Τὴν ὑπόθεση τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἡ Ἐκκλησία τὴν τοποθετεῖ στὸ ὕψος τῆς ἱεουργίας, καὶ γι' αὐτὸν τὸν λόγον εὐχεται: «Ἐλλαμψὼν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, Φιλάνθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιζον ὀφθαλμούς, εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανόησιν». Ὁμιλεῖ δηλαδὴ γιὰ φωτισμὸ θεογνωσίας ὡς προϋπόθεση γιὰ τὴν κατανόηση καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν φωτισμὸ τῆς θεογνωσίας ἐπιδιώκουμε μὲ τὴν ταπεινὴ καὶ συνεχὴ μαθητεία στὶς αὐθεντικὲς πηγές τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Ἀλλωστε, ὁ ΙΘ' (19ος) κανόνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου σαφῶς ὀρίζει γιὰ τὸ κήρυγμα «νὰ μὴν ξεπερνοῦμε τὰ ὅρια ποὺ ἔχουν ἤδη τεθεῖ ἢ τὴν παράδοσιν τῶν θεοφόρων Πατέρων». Καὶ ἡ παράδοση τῶν θεοφόρων Πατέρων προβάλλει καὶ τὸ περιεχόμενο, καὶ τὸ ὕψος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδαχῆς (πῶς πρέπει νὰ εἶναι, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν παρεμποδίζουν οἱ ἀτέλειες τοῦ δικοῦ μας λόγου τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου).

Κινούμενοι σ' αὐτὴν τὴν κατεύθυνση τοῦ ζωντανοῦ κηρύγματος, καλὸ εἶναι νὰ ἐκμεταλλευθοῦμε κάθε προσφερόμενη περίσταση γιὰ τὴν κατήχησιν καὶ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ λαοῦ: τακτικὸ κυριακάτικο κήρυγμα, ἑσπερινὲς ὁμιλίαι, ἔκτακτες διαλέξεις, ἐπισκέψεις σὲ ἐνορίες ποὺ γιορτάζουν...

Στόχος τοῦ νέου προγράμματος εἶναι νὰ ἀποκτήσουν προσδευτικὰ ὅλες οἱ ἐνορίες κατάλληλα ὁμιλητῆ-κληρικὰ εἴτε ἀπὸ τοὺς ὑπηρετοῦντες ἐφημερίους τοῦ ναοῦ εἴτε ἀπὸ ἄλλους ναοὺς τοῦ ἰδίου τομέως· ἐπίσης, νὰ συνηθίσουμε ὅλοι οἱ ὁμιλητὲς στὴν ἰδέα τῆς συζητήσεως τοῦ θεματολογίου καὶ τῆς κηρυκτικῆς μεθόδου, καθὼς καὶ τῶν συγχρόνων προβληματισμῶν στοὺς ὁποίους ὀφείλουμε νὰ ἀπαντήσουμε, πιστοὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Πατέρων μας.

(Συνεχίζεται)

«ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΗΜΩΝ ΤΟΝ ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ...»

“Ένα ύλικό αίτημα

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗ
Ἱεροκήρυκος Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

Τὸ αἶτημα αὐτὸ τῆς Κυριακῆς προσευχῆς μᾶς διδάσκει δηλ. ὅτι ἡ ζωὴ μας εἶναι μιὰ ζωὴ, ποὺ ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπ’ τὸ Θεό. Ἐμεῖς ζητᾶμε. Ἐκεῖνος μᾶς δίδει. Ἐμεῖς δεχόμαστε καὶ εὐχαριστοῦμε. Αὐτὸ τὸ σχῆμα ἦταν αὐτονόητο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ λέχθηκε ἡ Κυριακὴ προσευχή. Αὐτοὶ δὲν ἤξεραν τίποτα, σχεδόν, γιὰ φυσικοὺς νόμους κ.τ.τ. Ὅλα προέρχονταν ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Θεοῦ. Ὅσα συμβαίνουν στὸν κόσμον καὶ στὸν ἄνθρωπο. Ἀλλὰ σήμερα ὁ κόσμος ἔχει ἀποσυνδεθεῖ ἀπ’ αὐτὴν τὴν ἄμεση σχέση μὲ τὸ Θεό. Διαμορφώθηκε ἡ ἔννοια τῶν φυσικῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν νόμων. Ὁ κόσμος ἔγινε μιὰ ἀλυσίδα αἰτίων καὶ ἀποτελεσμάτων. Καὶ ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἔβλεπε πρῶτα τὸν ἑαυτὸ του ἄμεσα ἐξαρτημένο ἀπὸ τὸν Θεό, ἔχει τώρα συνείδηση τῆς ἀνεξαρτησίας του καὶ τῆς ὑπευθυνότητάς του. Τώρα εἶναι δύσκολο νὰ ποῦμε στὸν ἄνθρωπο: «ὁ Θεὸς σοῦ δίνει τὸ ψωμί», ὅταν ὁ ἄνθρωπος ξέρει ἀπὸ πείρα ὅτι αὐτὸ τὸ κερδίζει μὲ τὴν δουλειά του. Ἔτσι ὁ κόσμος ἔγινε «αὐτάρκης» καὶ ὁ ἄνθρωπος «αὐτόνομος», κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ κόσμου. Κι ἔτσι ἔπαψε τὸ αἶτημα αὐτὸ γιὰ «τὸν ἄρτον» νὰ θεωρεῖται αὐτονόητο. Γιατί ὁ ἄνθρωπος λέγει: Νὰ παρακαλέσω; Γιατί; Ὁ κόσμος μοῦ ἀνήκει. Καὶ μοῦ ἀνήκει τόσο, ὅσο μπορῶ νὰ τὸν κατακτήσω. Ἐπειτα, σὰν ἠθικὴ δικαιοσύνη αὐτῆς τῆς στάσεως, ἦλθε ἡ σκέψη τῆς ἐργασίας. Στὴ θέση τοῦ νὰ ζητᾷ ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ δίδει ὁ Θεὸς τοποθετήθηκε ἡ αὐτόνομη ἐργασία, ποὺ ἀνάλογα μὲ τὴν προσπάθεια, δίνει τὸ κέρδος. Ἔτσι φαίνεται σὰν νὰ μὴ ἔχει καμμιά θέση πιά τὸ αἶτημά μας γιὰ «τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον» πρὸς τὸ Θεό. Καὶ μαζί ἐξαφανίσθηκε καὶ ἡ εὐχαριστία. Γιατί νὰ εὐχαριστήσουμε; Ἐγινε σωστὰ ἡ ἐργασία, ἔδωσε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα...

Ἔτσι ἔγινε ἡ ζωὴ σκληρὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος βαδίζει μόνο σύμφωνα μὲ ὑπολογισμοὺς καὶ λογαριασμούς. Καὶ μπῆκε στὴ ζωὴ του μιὰ βαθειὰ ἀναλήθεια. Γιατί δὲν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ὑπαρξὴ μας στηρίζεται μόνο καὶ προπάντων στὶς ἐπιδόσεις μας καὶ τὰ κέρδη. Γιατί ποιὲς ἐπιδόσεις προσφέρει ἓνα παιδί; Καὶ ὅμως ἀπολαμβάνει ὅλη τὴ στοργή, τὴν φροντίδα καὶ τὴν ἀγάπη τῶν γονέων του. Αὐτὰ τοῦ προσφέρονται δωρεάν. Καὶ τὸ ἴδιο συνεχίζεται σ’ ὅλη τὴ ζωὴ μας. Συνεχῶς δεχόμαστε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ φίλος ἀπ’ τὸ φίλο. Αὐτὸς ποὺ συνδέεται μὲ ἀγάπη μὲ κάποιον, ἀπ’ αὐτόν. Πάντα δεχόμαστε ἀπ’ τὴ ζωὴ. Καὶ ὅλοι ἔχομε δεχθεῖ ἀκόμη καὶ τὴν δυνατότητα νὰ ἐργαζόμαστε. Καὶ αὐτὴ ἡ γλώσσα λέει γιὰ τὰ «χαρίσματα» τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὰ ποὺ τοῦ ἔχουν χαρισθεῖ. Ἀκόμη καὶ οἱ δυνάμεις οἱ πηγαῖες, οἱ δημιουργικὲς τοῦ ἔχουν δοθεῖ. Γιὰ νὰ μὴ ἀναφέρουμε ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ὑπαρξὴ του, τοῦ ἔχει δοθεῖ, γιατί κυοφορήθηκε καὶ γεννήθηκε. Καὶ ὅταν ἀκόμη λογαριάζουμε καὶ ὑπολογίζουμε, γιὰ νὰ ἐνεργήσουμε κάτι, σκεπτόμαστε τὰ «δεδομένα» —αὐτὰ ποὺ ἔχουν δοθεῖ—. Τί εἶναι «δεδομένο» ρωτᾶμε, γιὰ νὰ λύσουμε κάποιο πρόβλημα. (Ἡ γλώσσα ἔχει μιὰ σοφία. Καὶ καλὰ θὰ κάνουμε νὰ τὴν ἀκούσουμε. Δὲν εἶναι χωρὶς σημασία τὸ φαινόμενο ὅτι, ὅσοι θέλουν νὰ βιοπονηθοῦν ἐνάντια στὸν ἄνθρωπο, πάντα βιοπονητοῦν κατὰ τῆς γλώσσας καὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν φθείρουν).

Ἡ θέληση τῶν ὁλοκληρωτικῶν συστημάτων νὰ βασίσουν τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴν ἐργασία, ὡς πηγὴ τῶν πάντων, εἶναι λάθος. Ὅπως λάθος εἶναι καὶ ἡ ἀποψη ὅτι τὸ μοναδικὸ κριτήριό τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας εἶναι οἱ ἐπιδόσεις, τὸ τί παράγει. Στὴν πραγματικότητα αὐτὸ, ποὺ κυρίως στηρίζει τὴν ὑπαρξὴ μας, εἶναι δῶρο καὶ εὐχαριστία. Ὅταν τὸ ἀναγνωρίζουμε αὐτὸ, ἀπελευθερωνόμαστε. Γι’ αὐτὸ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἔχει πάθει μιὰ ψυχικὴ «κράμπα». Γιατί τὸν ἔχουν πείσει ὅτι εἶναι αὐτόνομος, ἀσκεῖ τὰ δικαιώματά του καὶ διαμορφώνει τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιδόσεις του. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν τὸ πετυχαίνει, ὑποδουλώνεται σ’ ἐκείνη τὴ δύναμη, ποὺ θέλει νὰ ὑποκαταστήσει τὸ Θεό, δηλ. στὸ ὁλοκληρωτικὸ κράτος μὲ μιὰ ἀπ’ τὶς συνέπειες, τὴν σκλαβιά στὴν ἐργασία.

Γι’ αὐτὸ ὅς προσπάθησουμε νὰ βροῦμε τὴν ἀλήθεια γιὰ μᾶς λέγοντας: «Κύριε σ’ εὐχαριστῶ γιατί ὑπάρχω». Ἐστω κι ἂν αὐτὸ σὲ ὁρισμένους περιστάσεις τῆς ζωῆς μᾶς φαίνεται δύσκολο. Γιατί τὸ ὅτι ὑπάρχομε, εἶναι ἀναπνέομε, σκεπτόμαστε, ἀγαπᾶμε, ἐργαζόμαστε, εἶναι δῶρο καὶ γι’ αὐτὸ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμε. Αὐτὸ μᾶς κάνει ἀληθινούς καὶ ἀποδεδειγμένους ὅσο βαθύτερα καὶ καθαρότερα γίνεται. Ὅσο περισσότερο πετυχαίνουμε ἀκόμη καὶ τὶς δυσκολίες, τὶς πικρίες, αὐτὰ, ποὺ δὲν καταλαβαίνομε, νὰ τὰ δεχόμαστε μὲ εὐχαριστία, τόσο βαθύτερα μεταβάλλεται ἡ βασικὴ στάση τῆς ὑπάρξεώς μας καὶ προχωροῦμε πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ ἀπελευθέρωση ἀπ’ τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς. Δὲν γινώμαστε μοιρολάτραι, ἀλλὰ δημιουργικοί, γιατί μ’ αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν στάση καὶ ἡ ἐργασία μας γίνεται πιὸ ἀποδοτικὴ. Ὅλα γίνονται κάτω ἀπ’ τὸ βλέμμα καὶ μέσα στὴ χάρη Ἐκείνου, στὸν ὁποῖον ἐμπιστευόμαστε καὶ τὶς βιοτικὲς μας ἀνάγκες, ὅταν μὲ ἐμπιστοσύνη τοῦ λέμε «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 44 τοῦ ὑπ’ ἀρ. 2 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (*)

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΣΑΚΚΑ
Ἑγουμένου Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου

δ) Ἐκεῖ ἡ ἀνωτέρα κοινωνικὴ τάξις (ἡ «ὀλιγαρχία»), οἱ κρατικοὶ παράγοντες καὶ οἱ λόγιοι στὸ μεγαλύτερο μέρος τοὺς δὲν διεκρίνοντο γιὰ τὸ ἀνώτερο ἠθικὸ τοὺς ἐπίπεδο. Ἐδασίλευε τὸ ψεῦδος, ἡ ὑποκρισία, ἡ σκοπιμότης, ἡ ἰδιοτέλεια, τὸ συμφέρον, ἡ ἀπάτη καὶ προπαντὸς ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν πατρίδα καὶ τὴν οἰκογένεια. Καὶ συχνὰ ὄχι μόνον ἀδιαφορία, ἀλλὰ καὶ πολεμικὴ καὶ συνειδητὴ φθορὰ τῶν ἀξιών αὐτῶν. Ἡ παρουσία καὶ μόνον τοῦ Ρασπούτιν καὶ ἡ δραστηριότης του τὰ λείει ὅλα.

Ἐδῶ, ὅμοια μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Μ. Πέτρου πρὸς τὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησίαν, τὸ ἐλληνικὸ κράτος ἀρχισε —ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀθωνος καὶ μὲ γεωμετρικὴ, θὰ ἐλέγαμε, πρόοδο μέχρι σήμερα— ποικιλότροπη πολεμικὴ κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία τὸ ἐλληνικὸ γένος ὄφειλε τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μακρυγιάννη μέχρι σήμερα, σὲ ὅλες τὶς κυβερνήσεις τῆς χώρας, μήπως ὁ λαὸς μας δὲν ἔγινε μάρτυς τῆς ἀδιαφορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς πολεμικῆς τῶν ἱθυνόντων κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐθνικῆς μας συνειδήσεως καὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας;

Θὰ μπορούσε κανεὶς πολλὰ νὰ πῇ καὶ νὰ περιγράψῃ αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν σήμερα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὅλοι μας τὰ ζοῦμε τὰ παραλείπω.

ε) Ἐκεῖ οἱ ποιμένες δὲν ἀντελήφθησαν ἐγκαίρως τὰ δόλια σχέδια τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, τὴ φθορὰ καὶ τὴ διαφθορά, τὴν ἀλλοίωσιν καὶ ἀλλοτρίωσιν ποὺ ὑφίστατο ὁ λαὸς ἀπὸ τὰ διάφορα ρεύματα ποὺ δροῦσαν ἤδη στὴ χώρα. Καὶ ὅταν συνειδητοποίησαν τὸ κακὸ ἦταν πλέον ἄργα.

Ἐδῶ μήπως συμβαίνει τὸ ἴδιον; Ἀραγε παρακολουθοῦμε ὅλοι οἱ ποιμένες μὲ ἀγρυπνὸν βλέμμα τὶς ἐξελλίξεις; Ἐκδηλώνουμε μὲ πόνο ψυχῆς τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὰ λογικὰ πρόβλητα τῆς ποιμνῆς τοῦ Κυρίου; Πάσχουμε καὶ ὑποφέρουμε καὶ προβληματιζόμεθα ἄραγε γιὰ τὴν ἐπικειμένην συμφορὰ;

Καὶ ἐκεῖνοι μὲν δὲν εἶχαν τὴν γνῶσιν ἐνὸς προηγουμένου παρομοίου φαινομένου· ἐμεῖς ποὺ τὴν ἔχουμε, πῶς θὰ δικαιολογηθοῦμε ἂν ἀδιαφορήσουμε μέχρι τὴν τελευταία στιγμή;

στ) Ἐκεῖ, ἀφοῦ δηλητηριάσαν τὸν λαόν, καὶ κυρίως τὴ νεολαίαν, μὲ συνθήματα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τῆς ἠθικῆς, κατὰ τοῦ κύρους ὅποιουδήποτε ἀρχῆς καὶ κατὰ τῶν πνευματικῶν ἀξιών γενικώτερα, ἔστρεψαν τὸ φανατισμένο πλῆθος κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ κάθε παραδοσιακῆς ἀξίας, μὲ ἀποτέλεσμα ὀρθόδοξοι βαπτισμένοι νὰ γκρεμίζουν τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια τοὺς· νὰ θάζουν φωτιά στὶς εἰκόνες, τὰ κειμήλια καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία· νὰ ἐμπαίζουν καὶ νὰ εἰρωνεύονται δημοσίᾳ τοὺς ἱερωμένους καὶ τοὺς μοναχοὺς· νὰ χλευάζουν τὰ ἄχραντα μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας κ.ο.κ.

Ἐδῶ μήπως ἤδη δὲν ἔχουμε παρόμοια κρούσματα; Δὲν διασύρεται ἡ πίστις καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὁσια μας σὲ θεατρικὲς παραστάσεις, σὲ κινηματογραφικὰ ἔργα, ἀκόμη καὶ στὰ σχολεῖα καὶ στοὺς δρόμους; Καὶ ἀκόμη χειρότερα, ἀπὸ τὰς ἐκπομπῆς τῆς ἐπισήμου κρατικῆς Ε.Ρ.Τ.;

Καὶ ποὺ εἴμαστε ἀκόμη, ἂν ὁ Θεὸς δὲν βάλῃ τὸ χέρι Του καὶ ἐμεῖς δὲν «ἀνασκουμπωθοῦμε» γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους μας; Διότι, ὅπως γράφει ὁ Φ. Ντοστογιέφσκυ στὸ Ἡμερολόγιό του (Ἰανουάριος 1877), «τὰ σφάλματα καὶ οἱ συγχύσεις τοῦ νοῦ ἐξαφανίζονται γρήγορα καὶ χωρὶς νὰ ἀφήνουν ἑχνή. Ὅχι ὅμως καὶ τὰ λάθη τῆς καρδιάς. Τὰ λάθη τῆς καρδιάς εἶναι ὑπόθεσις πολὺ σοβαρὴ: Κάποτε δηλητηριάζουν ὁλόκληρο τὸ ἔθνος, ποὺ ὁδηγεῖται σὲ τέτοιο βαθμὸ τυφλότητος, ὥστε δὲν θεραπεύεται οὔτε μισοστὰ σὲ μεγάλα γεγονότα ποὺ δείχνουν ὁλοφάνερα τὸν σωστὸ δρόμο. Ἀντιθέτως, ἀντιμετωπίζοντας αὐτὰ τὰ γεγονότα, τὰ ἐρμηνεύει σύμφωνα μὲ τὸ δικό του δηλητηριασμένο πνεῦμα, καὶ παρουσιάζεται πολλὰς φορές τὸ φαινόμενο νὰ προτιμᾷ ὁλόκληρο τὸ ἔθνος νὰ πεθάνῃ συνειδητὰ, κατανοώντας δηλαδὴ ποὺ ὁδηγεῖται, παρὰ νὰ θελήσῃ νὰ θεραπευθῇ».

Ἀπὸ τὸν παραλληλισμὸ ποὺ κάναμε, διαπιστώνουμε ὅτι ἐυρίσκόμεθα στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἰδίου ἀκριβοῦς σχεδίου. Σὰν νὰ πῆραν τὸ «πατρόν» καὶ νὰ ἐκοψαν τὸ ὕψος στὰ ἴδια μέτρα!

Ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν παλιγγενεσίαν τοῦ 1821 μέχρι σήμερα βλέπουμε νὰ κλιμακώνεται καὶ νὰ συστηματοποιῆται τὸ πρῶτο στάδιο τῆς δοκιμασίας: Ἐλευθέρωσις ἡ θρησκευτικὴ ὅσο καὶ ἡ ἀντιθρησκευτικὴ παραγωγή. Ἐλευθέρωσις ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὶς «πλάτες» ὅλων τῶν μαζικῶν μέσων ἐνημερώσεως καὶ τοῦ Τύπου — ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν κρατούντων. Ἐλευθέρωσις καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ δράσῃ ὅπως θέλει καὶ μπορεῖ.

Ἐφ' ὅσον σήμερα ἔχουμε ἀκόμη αὐτὸ τὸ δικαίωμα, δὲν πρέπει νὰ μᾶς φύγῃ ἡ ὑπόθεσις ἀπὸ τὰ χέρια.

Ἀλλὰ «τί ἡμᾶς δεῖ ποιεῖν»;

Μὲ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ μπαίνουμε στὸ τρίτο μέρος τῆς εἰσηγησέως μας.

Γ'. Π ρ ο β λ η μ α τ ι σ μ ο ί .

Εὐτυχὲς τὸ ὀρθόδοξο ἔθνος ὅταν μεταξὺ κράτους καὶ Ἐκκλησίας ὑπάρχουν ἀλληλοκατανόησις, ἀλληλοσεβασμὸς καὶ ἀλληλοδοθήθεια γιὰ τὸ κοινὸ ἐνδιαφέροντος ἀντικείμενον ποὺ λέγεται λαὸς, πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Δυστυχισμένο τὸ ἔθνος ὅταν ὑπάρχῃ διά-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 45 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

στασις μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων. Δυστυχισμένα τὰ παιδιὰ ὅταν οἱ γονεῖς εὐρίσκωνται σὲ διάστασι καὶ ἔχθρα μεταξύ τους.

Βλέπει κανεὶς νὰ καταβάλλεται ἐκ μέρους τῆς ἐλευθέρας πλέον ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ ἑλληνικῆς πολιτείας μὴ συστηματικὴ προσπάθεια μειώσεως τοῦ κύρους καὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἐκκλησίας στὸν λαόν, παρόμοια μὲ τὴν προσπάθεια ἐνὸς διαζευγμένου πατέρα ποὺ μειώνει στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ του τὴν μητέρα γιὰ νὰ τὸ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ ἐκείνην καὶ νὰ τὸ προσεταιρισθῇ ὁ ἴδιος. Αὐτὸ φυσικὰ δὲν εἶναι καινούργιο φαινόμενο, καὶ στὸ Βυζάντιο καὶ στὴ Ρωσία ἡ ἴδια προσπάθεια γινόταν. Ἀλλὰ ἡ ἱστορία καὶ ἡ πείρα ἀπέδειξαν ὅτι τελικῶς ἡ μητέρα ἦταν ἐκείνη ποὺ κατῴρθωνε νὰ κρατήσῃ κοντὰ τῆς τὰ παιδιὰ, ὅχι ὁ πατέρας ποὺ πολλὰς φορὲς ἐγκατέλειπε ὁλόκληρὴν τὴν οἰκογένεια καὶ ἔφυγε.

Τί ἔγινε μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Κων) πόλεως (1453); Παῖδες ἔμεινε κοντὰ στὸν πονεμένο λαὸ καὶ συνέπαθε μαζί του στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς; Ἡ Ἐκκλησία!

Καὶ τώρα πάλι ἡ Ἐκκλησία θὰ παίξῃ τὸν πρῶτο ρόλο στὴ διάσωσι τοῦ ἔθνους ἀπὸ τῆς φθορᾶ καὶ τὴν ἀλλοτρίωσι, ἀπὸ τίς σκοτεινὰς δυνάμεις, ἀπὸ τὸν ἄδη ὁλόκληρο ποὺ ξεσηκώθηκε ἐναντίον του, ἀπ' ὅλα τὰ δαμόνια ποὺ δροῦν ἀνενόηχα στὸν χῶρο τῆς πατρίδος μας μὲ τίς «πλάτες» καὶ τὴν ὑποστήριξι τῶν κρατούντων. Ἡ σωτηρία τοῦ ἔθνους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία θὰ προέλθῃ, διότι μόνον Αὕτῃ ἔχει, ὡς θεοσύστατο καθίδρυμα, τὴν «ἐκ Θεοῦ» δύναμι νὰ ἀναγεννήσῃ καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ ὅχι μόνο κάθε ἄνθρωπο ὡς ἄτομο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος ὁλόκληρο. Ἀρκεῖ ἐμεῖς, τὰ μέλη Τῆς, καὶ πῶς πολὺ οἱ ποιμένες, νὰ μὴ σταυρώσουμε τὰ χέρια, ἀλλὰ νὰ πέσουμε στὴ δουλειὰ μὲ ζῆλο, θάρρος, αὐταπάρνησι καὶ πίστι ἀκλόνητη στὸν Ἰησοῦ Χριστό.

Ποτὲ δὲν εἶναι ἄργα. Καὶ τώρα μπορούμε νὰ κάνουμε πολλὰ ἐὰν θέλουμε. Ἐπ' αὐτοῦ θὰ κάνω ἐνδεικτικῶς μερικὰς ἀπλὰς σκέψεις καὶ προτάσεις, ὡς ἀφορμὴ γιὰ διάλογο:

1) Εἶναι καιρὸς πᾶν νὰ συνειδητοποιήσουμε τοὺς κινδύνους καὶ νὰ συνενωθῶν ὅλες οἱ ὕγιες ὀρθόδοξες δυνάμεις γιὰ τὴν ἀφύπνισι τοῦ λαοῦ μας καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισι τῆς καταστάσεως. Κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, διανοούμενοι καὶ ἀπλοῖκοι, ἐπίσημοι καὶ ἄσημοι, μέλη ἀδελφοτήτων καὶ μονῶν, σύνολα καὶ μεμονωμένα ἄτομα... Οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ ἔχουν ἓνα καὶ συγκεκριμένο στόχο: νὰ ἀπομακρύνουν τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ τὸν κάνουν ἔτσι εὐκόλῃ λεία τους. Δὲν πρέπει οἱ δυνάμεις τοῦ καλοῦ, ἡ παράταξις τοῦ Κυρίου, νὰ ἔχουν τὸν ἀντίθετο στόχο;

Κάθε ὀρθόδοξος εἶναι κι ἕνας μάχημος στρατιώτης, ὁπωσδήποτε μπορεῖ κάπου νὰ τοποθετηθῇ καὶ νὰ προσφέρῃ.

Ἀπαραίτητη εἶναι καὶ μιὰ συνεργασία μεταξύ τῶν ἐνοριῶν. Ὁ ἕνας ἐφημέριος νὰ ἔχῃ ἐπαφὴ καὶ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἄλλον γιὰ ἀνταλλαγὴ σκέψεων καὶ συμπεροβληματισμό.

Ὁ ἱερεὺς, ἐὰν θέλῃ, μπορεῖ νὰ δογηθῇ στὸ ποιμαντικὸ τοῦ ἔργου καὶ ἀπὸ τὸν νεώτερό του καὶ ἀπὸ τὸν περαστικὸ προσκυνητὴ καὶ ἀπὸ ἓνα μικρὸ παιδί ἀκόμη

ποὺ θὰ τοῦ πῇ ἀπροσδόκητα μιὰ ἀπλὴ ἀλλὰ φωτισμένη γνώμη.

Εὐχῆς ἔργο θὰ ἦταν νὰ γινόταν —ἀραιὰ ἔστω— κάποια συνάντησις ἐκπροσώπων τῆς Ποιμαντορίας Ἐκκλησίας, μονῶν, θρησκευτικῶν ἀδελφοτήτων καὶ ἄλλων συναφῶν φορέων, γιὰ τὸν ἀπὸ κοινοῦ προβληματισμὸ καὶ τὴ μεθόδευσι μέτρων γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῆς καταστάσεως. «Ἐν τῇ ἐνότητι ἡ ἰσχύς» καὶ αὐτὸ εἶναι κάτι ἄκρως ἀπαραίτητο γιὰ τίς ἡμέρες μας.

Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ὁ ἐχθρὸς χρησιμοποιεῖ πάντοτε τὴ μέθοδο τοῦ «διαίρει καὶ βασίλευε». Καὶ δυστυχῶς αὕτῃ ἡ μέθοδος ἔχει πάντοτε ἐπιτυχία σὲ μᾶς, ποὺ ἀποφεύγουμε συστηματικὰ τὴν ἐνότητα, σὰν νὰ μὴν ἀνήκουμε στὸ ἴδιο σῶμα, σὰν νὰ μὴν πιστεύουμε στὸν ἴδιο Χριστό, σὰν νὰ μὴ κοινωνοῦμε ἀπὸ τὸ ἴδιο ποτήριο τῆς Ζωῆς.

(Θυμηθῆτε τὴ διαίρεσι τῆς Ἐκκλησίας στὴ Ρωσία μὲ τὴν κίνησι τῆς «Ζώσης Ἐκκλησίας»...).

2) Ἦδη ἔρχονται καὶ κτυποῦν τὴν πόρτα τῆς Ἐκκλησίας (καὶ σὲ λίγο θὰ ἔρχωνται περισσότεροι) ἄνθρωποι - ἐρείπια καὶ ναυάγια τῆς ζωῆς, ἀποκατωμένοι ἀπὸ τὴν ἀδυσώπητη ἐμπειρία τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀναγκασμένοι ν' ἀποφασίσουν: ἢ ἐπιστροφή στὴν Ἐκκλησίαν ἢ αὐτοκτονία.

Εἴμεθα προετοιμασμένοι νὰ ἀντιμετωπίσουμε ποιμαντικῶς σωστὰ τίς περιπτώσεις αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, νὰ τοὺς παρηγορήσουμε, νὰ τοὺς ἐνισχύσουμε, νὰ τοὺς ἐμπνεύσουμε τὴν «κατὰ Θεόν» ἐλπίδα καὶ νὰ τοὺς δώσουμε θάρρος νὰ σταθοῦν στὰ πόδια τους ἢ θὰ τοὺς ἀπογοητεύσουμε μὲ τὴν ἀνικανότητά μας, μὲ τοὺς πειραματισμούς μας, μὲ τοὺς ἀντορθόδοξους καὶ στερημένους θείας πνοῆς καὶ χάριτος χειρισμούς μας;

Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι κανεὶς νοσοκόμος, ἀλλὰ πρέπει νὰ ξέρῃ καλὰ μὲ τί τρόπο θὰ πιάσῃ ἓνα σακατεμένο θῦμα τῶν τροχῶν καὶ θὰ τὸ τοποθετήσῃ στὴν κλίνη τῆς θεραπείας τοῦ χωρὶς νὰ τὸ πονέσῃ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πονᾷ.

3) Ὁ θεσμὸς τῶν πνευματικῶν θὰ πρέπει νὰ τύχῃ ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τὴν Διοίκησι τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ δημιουργηθοῦν οἱ κατάλληλες προϋποθέσεις ὥστε νὰ μπορῇ ὁ πνευματικὸς νὰ ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος στὸ σπουδαίωτάτο αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸ διακόνημα.

Ὅπως γίνονται κατὰ διαστήματα συνέδρια καὶ συναντήσεις ἱεροκληρικών καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων, καλὸ θὰ ἦταν νὰ γίνωνται καὶ συναντήσεις πνευματικῶν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας καὶ μὲ τὴν εὐθύνη κάποιου ἱεράρχου μὲ πολυετὴ ἐξομολογητικὴ πείρα, ὥστε νὰ συζητῶνται καὶ νὰ λύωνται τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ πνευματικοὶ στὸ ἔργο τους, ἀλλὰ καὶ νὰ δίδωνται κατευθύνσεις ἐνιαίας ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων αὐτῶν.

Πολὺ θὰ ἀνεκούφιζε τὸν οἰκογενειάρχην πνευματικὸ καὶ μιὰ ἰδιαίτερα πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ οἰκονομικά του: «Οἱ καλῶς προσετώτες προσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν...» (Α' Τιμοθ. ε' 17).

Εἶναι βεβαίως πολὺ σπουδαῖο καὶ ἐπίπονο τὸ ἔργο τοῦ πνευματικοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ «μάχιμα δίστο-

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Τοῦ Ἱερέως π. ΚΩΝ. ΚΑΡΑ-Ι·ΣΑΡΙΔΗ
Δρ. Θεολογίας

Στὴν ἐποχὴ τῆς Π.Α. οἱ ἐορτὲς τῶν Ἑβραίων εἶχαν κυρίως ἓνα ἀναμνηστικὸ χαρακτήρα. Οἱ Ἑβραῖοι ἐόρταζαν τίς κατὰ θαυμαστὸν τρόπον ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ ποὺ συνέβησαν κατὰ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν τους ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς Αἰγύπτου. Οἱ ἐορτὲς αὐτὲς ἦταν κάτι σὰν ἐθνικὲς ἐορτὲς. Μόνον ἡ ἐορτὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἀργία τοῦ Σαββάτου εἶχε ἓνα ἐντελῶς διαφορετικὸ χαρακτήρα. Τὸ Σάββατο ἦταν ἡ ἡμέρα ἡ ἀφιερωμένη, μετὰ σχολαστικότητος, εἰς τὸν Θεό. Δὲν ἐπιτρεπόταν ἀκόμη καὶ συνηθισμένες ἐργασίες ἢ καὶ μεγάλες ὁδοιπορίες (ὁδὸς Σαββάτου).

Μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Κυρίου ἔχουμε τὴν ἀπαρχὴ νέων καὶ διαφορετικῶν ἐορτῶν. Ἡ διαφορὰ βρίσκεται καὶ στὸν τύπο καὶ στὴν οὐσία. Οἱ μεγάλες χριστιανικὲς ἐορτὲς ἀναφέρονται: στὰ γεγονότα τῆς σωτηρίου οἰκονομίας, στοὺς σταθμοὺς τῆς πραγματοποιήσεως τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους (αὐτὲς εἶναι οἱ Δεσποτικὲς ἐορτὲς), στὰ πρόσωπα ποὺ συνήργησαν - διακόνησαν τὴ σωτηρία (θεομητορικὲς ἐορτὲς, ἐορτὲς Τιμίου Προδρόμου, Ἀγ. Ἀγγέλων) καὶ στὰ πρόσωπα ποὺ ἐνεκολπώθησαν τὴ σωτηρία καὶ συγχρόνως ἔγιναν συνεργοὶ καὶ ἀφορμὴ γιὰ τὴ σωτηρία καὶ ἄλλων ἀνθρώπων (ἅγιοι Ἀπόστολοι, μάρτυρες, προφῆται, ἱεράρχαι, ὅσοι καὶ δίκαιοι «οἱ καλῶς τὸν ἄγωνα τελῶσαντες καὶ τὴν πίστιν τηρήσαντες»).

Κατ' ἀρχὴν θὰ πρέπει νὰ ἀναφέρουμε ὅτι ὅλες οἱ ἡμέρες τοῦ χρόνου ἔχουν ἐορτὲς ἁγίων. Κάθε ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος ἔχει δική της ἐορτὴ μαζὶ βέβαια μὲ τὴν ἐορτὴ τοῦ τιμωμένου ἁγίου. Ἐτσι ἀπαρτίζεται τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔτος, τὸ ὁποῖο διανθισμένο μὲ τὸ ἐορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μᾶς παραθέτει ἀδιαλείπτως τὴν πνευματικὴ αὐτὴ τράπεζα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐορτῶν.

Πρῶτα - πρῶτα θὰ πρέπει νὰ διευκρινίσουμε ὁρισμένα ζητήματα ποὺ ἐρμηνεύουν τὴν ἐννοία καὶ τὸ ρόλο τῶν ἐορτῶν στὴ ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ. Οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἐορτὲς εἶναι μὲν κάλεσμα χαρᾶς καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως, ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον θέμα ψυχολογικῆς - συναισθηματικῆς τάξεως. Οὔτε πάλι οἱ ἐορτὲς ἔχουν ἓνα καθαρὰ ἀναμνηστικὸ χαρακτήρα, ἀλλὰ, ἀντιθέτως, εἶναι ἓνα συνεχὲς κάλεσμα γιὰ βίωση, στὸ παρόν, τῶν ἐορταζμένων γεγονότων, μὴ κλήση

γιὰ βιωματικὴ προσέγγιση - οἰκαιοποίηση αὐτῶν τῶν γεγονότων. Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ στὶς μεγάλες ἐορτὲς ἢ καὶ στὶς μνῆμες τῶν ἁγίων. Ἀλλὰ καὶ ὅταν αὐτὸ δὲν φαίνεται καθαρὰ, ὅπως στὴν περίπτωση ἐορτῆς π.χ. ἐνὸς θαύματος ἁγίου, καὶ τότε πάλι ἐορτάζουμε καὶ ἐνθυμούμεθα τὸ θαῦμα αὐτὸ γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε καὶ μεῖς ἀπὸ κοντὰ τῇ δυνάμει τοῦ θαύματος, νὰ πιστέψουμε στὸ θαῦμα καὶ ὅταν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ καὶ εἶναι πρὸς ὠφέλειά μας, νὰ γίνῃ καὶ σὲ μᾶς τὸ θαῦμα, ἓνα ὁποιοδήποτε θαῦμα.

Οἱ ἐορτὲς τῆς Ἐκκλησίας μᾶς δὲν εἶναι, λοιπόν, ἀπλὲς ἐνθυμήσεις, ἀναμνήσεις σωτηριωδῶν, ἔστω, γεγονότων, ἀλλὰ προσπάθεια βιώσεως, οἰκαιοποιήσεως αὐτῶν τῶν γεγονότων.

Ἐνα δεῦτερο σημεῖο εἶναι ὁ διδακτικὸς - παιδαγωγικὸς χαρακτήρας τῶν ἐορτῶν. Οἱ ἐορτὲς περιέχουν δηλαδὴ τὴ διδασκαλία καὶ τὸ ἥθος τῆς Ἐκκλησίας μᾶς. Ἐτσι αὐτὸς ποὺ συμμετέχει στὶς ἐορτὲς τῆς Ἐκκλησίας μᾶς διαποτίζεται μὲ τὴ διδασκαλία τῆς καὶ διαμορφώνει τὸ ἥθος του σύμφωνα μὲ τὸ νόημα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἐορτῶν. Στὶς ἐορτὲς παρουσιάζονται οἱ θαυμαστὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ ἢ ἡ «πολιτεία» τῶν ἁγίων μᾶς ἀλλὰ πάντοτε ζητεῖται ἡ συμμόρφωση τοῦ Χριστιανοῦ. Αὐτὰ φαίνονται ὁλοκάθαρα στοὺς ὕμνους τῶν διαφόρων ἐορτῶν.

Ἐνα τρίτο σημεῖο εἶναι ὅτι στὶς ἐορτὲς τῆς Ἐκκλησίας ἐνώνονται οὐρανὸς καὶ γῆ, ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι, ἅγιοι καὶ ἀγωνιζόμενοι χριστιανοί, Θεὸς καὶ ἄνθρωποι, ἀφου «τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνεορτάζει». Ἡ Ἐκκλησία, δηλαδὴ, διὰ τῶν ἐορτῶν τῆς ἐκτείνεται καὶ συμπεριλαμβάνει στοὺς κόλπους τῆς τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια, δεδομένου ὅτι ἄνθρωποι ἐπίγειοι (χριστιανοί), ἄγγελοι καὶ οὐράνιοι ἄνθρωποι (ἅγιοι) ἀτενίζουν μὲ θάμβος, χαρὰ καὶ ἐλπίδα στὸν ἓνα θρόνο τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρουμε καὶ ἄλλα σημεία ὅπως τὸ ὅτι οἱ ἐορτὲς τῆς Ἐκκλησίας μᾶς προσφέρουν πολλὰ στὴν ψυχικὴ υἱεία, τὴν ἐκτόνωση, τὴν ψυχικὴ ξεκούραση τῶν ἀνθρώπων, στὸ σύνδεσμο καὶ τὴ σύσφρηξη τῶν σχέσεων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ εὐρύτερου φιλικοῦ ἢ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Δὲν ξεχνᾶμε ὅτι παλιότερα, ἰδιαίτερα στὴν ἐπαρχία, μὲ ἐπίκεντρο μὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐορτὴ ἐπιτυγχάνετο ἡ ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων.

Ὅμως θὰ ἀποτολμήσουμε μὴ βαθύτερη προσέγγιση τῆς ἐννοίας τῶν ἐορτῶν τῆς Ἐκκλησίας μᾶς καὶ τῆς σημασίας τους γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Θὰ ἀναφερθοῦμε κυρίως στὶς Δεσποτικὲς ἐορτὲς.

(Συνεχίζεται)

μος», διότι ἐὰν τὸ ἀσκή πρόσωπο ἀκατάλληλο, ἀντὶ νὰ θεραπευθῇ, θὰ σκορπᾷ γύρω του πνευματικὸ θάνατο.

Ὅ,τι γκρεμίζουν ὅλοι οἱ ἄλλοι στὴν ψυχὴ τοῦ πιστοῦ μπορεῖ νὰ ἀνοικοδομηθῇ ὁ πνευματικὸς. Τοποθετώντας ἡ Ἐκκλησία καταλλήλους πνευματικὸς σὲ κατὰλληλες θέσεις, θὰ ἐπιτελέσῃ ὅντως ἔργο σωτηρίου.

(Συνεχίζεται)

Η ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Σὲ μιὰ ἄλλη ρουτίνα χωρὶς νόημα ξεφτίζουν οἱ ἅγιες τοῦτες μέρες ὅταν τὶς περνοῦμε μὲ τυπικὲς εὐχές, καινούργια - μοντέρνα ἐνδυμασία, πλουσιοπάροχο χριστουγεννιάτικο τραπέζι (παρὰ τὸ οἰκονομικὸ στρίμωγμα) καὶ μὲ τὸν καθιερωμένο, ἔστω, ἐκκλησιασμό. Ἀντίθετα ἂν —πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ— κυριαρχήσει μέσα μας ἡ ἀνάγκη νὰ ἀφουγκραστοῦμε τὸν Ἀγγελικὸ ὕμνο: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», νὰ προσεγγίσουμε τὸν Σαρκωμένο Λόγο καὶ νὰ γευτοῦμε τὴ νέα ζωὴ ποὺ Ἐκεῖνος ὑποδεικνύει ὡς στάση ζωῆς στὴν καθημερινὴ πρακτικὴ καὶ μὲ τὴ σταθερὴ ἐνατένιση τῆς ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς καὶ ἐλπίδας τῆς ζωῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μέτρομα τοῦ χρόνου γίνεται καθοριστικὴ καὶ δυναμικὴ ἀφετηρία γιὰ τὴν προσωπικὴ μας ζωὴ καὶ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου. Αὐτὴ ἡ προβληματικὴ μ' ἔσπρωξε νὰ χαράξω τὶς σειρὲς αὐτὲς ἀποτυπώνοντας λίγες ἀπλὲς σκέψεις, ποὺ ὁμολογῶ, μοῦ τὶς ἐνέπνευσε ἄρθρο τῆς κ. Λιλιάντας Λυκαρδοπούλου στὴν «ΚΤΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» τῆς 21ης-12-86.

Τὸ ἄρθρο εἶχε τὸν τίτλο: «Φ τ ὕ ν ο ν τ α ς» τὶς εἰ κ ό ν ε ς. Πρόκειται γιὰ κείμενο ἀντικειμενικὸ καὶ γραμμένο χωρὶς φόβο καὶ πάθος, ποὺ ἀποκρυπτογραφεῖ τὴ σύγχρονη ἐλληνικὴ πραγματικότητα. Παραθέτω στὴ συνέχεια ἀτόφια ἀποσπάσματά του:

«Κι ἐκεῖ ποὺ λέγαμε, πάει, δὲν ἔχει μείνει τίποτα ἀξεπούλητο σ' αὐτὸ τὸν τόπο, καμιά ἰδέα ἀνεξαγόραστη, καμιά 'στάση ζωῆς' ἀνεπηρέαστη ἀπὸ τὶς σειρῆνες τοῦ εὐδαιμονισμοῦ, καμιά 'ἀμφισβήτηση' ἀνεξαργύρωτη, ὅταν ἦρθε ὁ καιρὸς ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ ἐξαργυρωθεῖ, ξαφνικὰ ἕνας ἄνθρωπος, ἕνας μόνον ἀνάμεσά μας, βρίσκεται στὸ νοσοκομεῖο μὲ ἐγκαύματα δευτέρου βαθμοῦ, γιατί ἀρνῆθηκε νὰ φτύσει καὶ νὰ ποδοπατήσῃ τὶς πεποιθήσεις του. Τί κρίμα αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι μιὰ σαραντάρα μοναχὴ, ποὺ κάθησε νὰ τῆς βάλουν φωτιά ἐκεῖνα τὰ δύο ξετραχηλισμένα κλεφτρόνια, γιὰ νὰ μὴ φτύσει τὸ εἰκόνισμα... Τί κρίμα αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ 'ναι τόσο ἀπλὸς καὶ ταπεινὸς καὶ δίχως ἀκτινοβολία, καὶ ὅχι κάποιος ἀπὸ τοὺς προβαλλόμενους μπροστάρηδες αὐτῆς τῆς κοινωνίας...». Καὶ πιο κάτω συνεχίζει: «Τί κρίμα, νὰ 'χουν ποδοπατήσῃ τόσοι πολλοὶ ἀπ' τοὺς μπροστάρηδες αὐτῆς τῆς κοινω-

νίας τὶς εἰκόνες τους, τὶς εἰκόνες τῶν ιδεῶν τους καὶ τὶς αὐτοπροσωπογραφίες τους, καὶ νὰ 'ναι μονάχα μιὰ ἀπλή, ἄγνωστη καλόγρια, τὸ μόνο ποὺ 'χομε νὰ ἐπιδείξουμε σὰν συνέπεια ζωῆς καὶ ἀρχῶν πράξης καὶ πεποιθήσεων, στάσης καὶ ιδεῶν... Κι ὅχι τίποτε ἄλλο, ἀλλά, μιὰ καλόγρια ποὺ κάθεται νὰ τῆς βάλουν φωτιά γιὰ νὰ μὴ φτύσει τὸ εἰκόνισμα, γίνεται κάτι σὰν θέαμα, ἕνα παράδοξο τοῦ ἀστυνομικοῦ δελτίου. Καὶ οὐδεὶς, πλὴν μερικῶν θρησκευομένων, βάζει τὸ γεγονός βαθεῖα μέσ' τὴν καρδιά του...». Καὶ καταλήγει: «Ἀυστηρῶς τὸ ἦθος τῆς ζωῆς εἶναι σιωπηλὸ, δὲν μεγαλυνεῖ, δὲν ἐπαίρεται. Καὶ μένουμε νὰ μᾶς δασκαλεύει μονάχα αὐτὸ ποὺ μεγαλυνεῖ καὶ κομπορημονεῖ καὶ αὐτοκαμαρώνεται: Ἡ ἐγωπάθεια ὁρισμένων ἰδιοφυῶν καιροσκόπων, τὰ συμπλέγματα ὁρισμένων ἀτάλαντων ἀναρριχητῶν καὶ ἡ βουλμία ἐφασιῶν τῆς ἰσχύος, πάσης ἰσχύος, μὲ μεγάλες ιδέες καὶ ἀκόμα μεγαλύτερες 'ἀνθρώπινες ἀνάγκες'... Τί κρίμα... Τί ντροπή... Τί ἀνημπόρια... Νὰ μὴ διαθέτουμε πιά, σὰν κοινωνία, οὔτε ἴχνος ἐνὸς ἀμυντικοῦ ἥθους ἀπέναντι στὸ φανταχτερὸ κομπλεξομάνι ποὺ μᾶς καλαναρχάει, φτύνοντας ὅλες τὶς εἰκόνες: Τῶν δικῶν τοῦ ἀρχῶν, τῶν δικῶν μας προσδοκιῶν καὶ τὶς αὐτοπροσωπογραφίες του ἀκόμα...».

Αὐτὰ τὰ πολὺ περιεκτικὰ καὶ ἀληθινὰ σημειώνει ἡ κ. Λ. Λυκαρδοπούλου.

Ἵσως, λοιπόν, ἐν ὀνόματι τῆς Δημοκρατίας... καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων... οἱ δύο μασκοφόροι νὰ εἰσέβαλαν στὸ ἰσόγειο διαμέρισμα μοναχῆς στὴν Ἀθήνα τὴν ὁποία ἀφοῦ λήστεψαν, τὴ διέταξαν νὰ φτύσει καὶ νὰ πατήσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἑσταυρωμένου. Μετὰ τὴ θαρραλέα ἀρνήσή της, ἔβρεξαν τὰ πόδια της μὲ οἰνόπνευμα ποὺ πήραν ἀπ' τὴν κουζίνα τοῦ διαμερίσματος, καὶ τῆς ἔβαλαν φωτιά λέγοντάς της: «Εἶσαι παράσιτο τῆς κοινωνίας καὶ πρέπει νὰ ἐξαφανιστεῖς». Εὐτυχῶς γιὰ τὴ μαρτυρικὴ μοναχὴ ποὺ στὸ ἄκουσμα βηματῶν οἱ κακοποιοὶ φοβήθηκαν καὶ τῶβαλαν στὰ πόδια... (Βλ. Ἀθηναϊκὸ Τύπο 16.12.86).

Ὁ παραπάνω εὐστοχος σχολιασμὸς τῆς κ. Λ. Λ. εἶναι, νομίζω καὶ ἐπικαιρὸς γιατί μὲ τὸ δικό του τρόπο δίνει τὸ μήνυμα τῶν ἁγίων τούτων ἡμερῶν. Ὡστόσο ὅμως ἂς ἐπιτραπῇ νὰ καταθέσω καὶ τὴ δική μου ἀγωνία ὡς ἀπλὸς Ἕλληνας πολίτης κι ὅχι ὡς κληρικὸς καὶ θεολόγος.

Χωρὶς καμιά διάθεση γενίκευσης ἐνὸς θλιβεροῦ περιστατικοῦ — καὶ φυσικὰ δὲν εἶναι τὸ μοναδικό. ("Ἄς σημειωθεῖ πὼς τὴν ἴδια μέρα, 16.12.86, ὁ Ἀθην. Τύπος μᾶς πληροφοροῦσε ὅτι ἀνήλικοι λήστεψαν συνταξιούχο ἱερέα 95 ἐτῶν στὴν Κατερίνη). Χωρὶς καμιά ὀρεξὴ γιὰ κινδυνολογία οὔτε ὅμως καὶ γιὰ κήρυγμα,

Γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γεωργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

που υπόλοιπο ακούγεται, κι όχι μόνο απ' τους άμβωνες των Ναών αλλά και από πολλούς άλλους άμβωνες... Άλλά και χωρίς να επιδιώκω τη φτηνή υπεράσπιση μιας μοναχικής που μου είναι έντελώς άγνωστη, αϊθόρμητα έρχονται στο νου μου σκέψεις και προβληματισμοί, που θαμπώνουν το νου μου και δονούν την ψυχή μου και που αισθάνομαι όχι μόνο το καθήκον αλλά και την ανάγκη να καταχωρήσω στη συνέχεια με σκοπό όχι απλά να ευαισθητοποιήσω την κοινή γνώμη (που είναι, έλπίζω, ευαισθητοποιημένη), αλλά με την έλπίδα να κεντρίσω την ευαισθησία και την ευθύνη των περισσότερων από μένα άρμοδίων. Με σεβασμό, λοιπόν, αλλά και με συναίσθημα ευθύνης σημειώνω τα εξής:

1) Άνεξάρτητα απ' τις όποιες αισιόδοξες ή απαισιόδοξες προοπτικές για το μέλλον του τόπου, την οικονομία κ.λπ. που θα μάς πουν με τα πρωτοχρονιάτικα μηνύματά τους οι «ύψηλά ιστάμενοι» - άρμόδιοι, τα τραγικά κοινωνικά συμπτώματα, που, δυστυχώς, όλο και πληθύνονται, αποτελούν όχι και τόσο αισιόδοξο δείκτη πορείας του τόπου μας. Γνωρίζω ότι «κομίζω γλαυκά εις Άθήνας» αν πω κι εγώ μαζί με τόσους άλλους ότι, ή ανθρωπιά που άλλοτε φύτευε στον τόπο μας σαν άνθος δροσερό τείνει να γίνει «σπάνιο είδος». Φυσικά κανενός δεν διαφεύγει το γεγονός ότι ό κόσμος όλόκληρος περνάει βαθιά κρίση αξιών. Στόν παγκόσμιο χώρο σημειώνονται κοσμογονικές ρωγμές, που αλλοιώνουν επικίνδυνα το ανθρώπινο στοιχείο. Η φρικαλεότητα των έργων του σημερινού ανθρώπου αποκαλύπτει την τραγικότητα του ανθρώπινου όντος μέσα στη σύγχρονη ιστορική αναγκαιότητα και γενικότερα στο ιστορικό γίγνεσθαι. Όποσδήποτε μέσα σ' αυτό το παγκόσμιο κοινωνικό πλαίσιο πρέπει να δούμε και να εκτιμήσουμε και την κατάσταση στον τόπο μας.

2) Ειδικότερα, φρονώ, πως ή κρίση του τόπου μας (άκόμα και ή οικονομική) βασικά οφείλεται στον ύλισμό και την άθεια, που χρόνια τώρα εισέβαλαν στην πατρίδα μας και έντεχνα σπρώχνουν τον νεοέλληνα στον «άτομοκεντρικό ευδαιμονισμό», ως το μοναδικό νόημα για τη ζωή του. Έτσι φθάσαμε στην πνευματική χρεωκοπία και στο ξέφτισμα της ζωής, που έφεραν το μαζισμό και την ισοπέδωση του προσώπου. Φθάσαμε στην πολτοποίηση του συγκεκριμένου ανθρώπου ως προσώπου με την ιδιαιτερότητα και μοναδικότητά του και κρατήσαμε για να «πιπιλίζουμε», έντυπωσιακά μάλιστα, την άφηρημένη έννοια του ανθρώπου και του ανθρωπισμού. Η καταλυτική αυτή αλλοτρίωση οδήγησε σε μορφές συμπεριφοράς ξένες προς την ελληνική πραγματικότητα, που ήταν σφραγισμένη «άπό τη δική της μακραίωνη κοινοτική παράδοση της Έκκλησιαστικής Όρθοδοξίας» και είχε το δικό της ήθος και ύφος.

3) Η παραπάνω αλλοτριωμένη αντίληψη και πρακτική του ύλισμού και της άθειας για να πετύχει να αλλάξει τη δομή της Έλληνικής κοινωνίας έπρεπε να άμαυρώσει, ύγροποιήσει και έξουθενώσει τους θεσμούς. Στόχος πρώτος: Η Έκκλησία και ή Όρθόδοξη πίστη και παράδοση του λαού μας. Αυτό ήταν, είναι και θα

είναι το μεγάλο εμπόδιο. Όπουλη, λοιπόν, μεθοδευμένη και σε καθημερινή βάση έκστρατεία κατά της Έκκλησίας και του ελληνορθόδοξου τρόπου ζωής. Άλλοτε άπροκάλυπτα και άλλοτε συγκεκαλυμένα. Η Έκκλησία παρουσιάζεται ως άναχρονιστική και ούτε λίγο ούτε πολύ ότι παίζει ύποπτο ρόλο για την πρόοδο του τόπου. Και το τραγικό στην περίπτωση αυτή είναι ότι δεν γίνεται ή επιβαλλόμενη διάκριση ανάμεσα στην Έκκλησία, ως Σώματος Χριστού —ως θεσμού αν θέλετε— και στα πρόσωπα εκείνα που μπορεί να έχουν τέτοιες αντιλήψεις και να δίνουν τις όποιες, δυστυχώς, άφορμές. Το μτέρδεμα μάλλον είναι σκόπιμο. Και

4) Προβάλλεται άμεση και επιτακτική ή ανάγκη να δονήσει τις ψυχές μας και να επηρεάσει τη ζωή μας ή Σάρκωση του Λόγου του Θεού. Η Γέννηση του Χριστού να γίνει καθοριστική και δυναμική άφετηρία στην προσωπική και κοινωνική μας ζωή.

—Όσο ό χρόνος της ζωής μας κυλάει χωρίς Χριστό (δηλαδή, χωρίς άναβατική πορεία πίστεως, αγάπης και έλπίδος Άναστάσεως) ή δραματική σύγκρουση των κοσμικών δυνάμεων θα γίνεται δραματικότερη και θα έπιτείνει την κρίση του καιρού μας σ' όλα τα επίπεδα και τις πτυχές της ζωής. Οι όποιες, καλές έστω, προσπάθειες χωρίς όμως όμως Χριστό, χωρίς αλήθεια, χωρίς προσπάθεια όντολογικής άναγέννησης μας άποδεικνύονται άνίσχυρες και ικανοποιούν μόνο φροῦδες έλπίδες απ' τις όποιες βέβαια μάς άρέσει να γαντζωνόμαστε.

—Όσο ό «Ήλιος της δικαιοσύνης» δεν άνατέλλει μέσα μας κι όσο δεν νιώθουμε ότι ό Θεός ντύθηκε τη σάρκα μας για να μπορούμε εμείς να μετάσχομε στη ζωή Του και να έχουμε «κοινό τον τρόπο της ύπαρξεως», θα ζούμε στο σκοτάδι και στη σύγχυση. Θα γευόμαστε καθημερινά όλο και περισσότερη την άπανθρωπιά μας «κοινωνίας άκοινωνήτων άτόμων» και θα ζαρώνουμε όλο και περισσότερο απ' το φόβο ενός πυρηνικού όλοκαυτώματος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

του ψυχωφελεστάτου και θαυμαστού διθλίου
όνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

με στόχασες πνευματικαίς και κατάνυξιν
εις κάθε κεφάλαιον

Η «Μίμησης» αυτή του Χριστού διαφέρει θεσικώς από όλες τις μέχρι τώρα μεταφράσεις εις την ελληνικήν. Είναι ή πληρεστέρα, από όρθόδοξο έπόψεως.

Άνατύπωσις καλαίσθητος κατά το πρωτότυπον έκδόσεως Ένετίας, έτους 1770. Με έγκρισιν και έλογίαν της Ι. Συνόδου της Έκκλησίας μας.

Σελίδες 532, έξώφυλλον εις τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρική διάθεσις: Άποστολική Διάκονία, Ιαίου 1, 115 21 Άθήνα, τηλ. 722.8008.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ (1936-1986)

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Ἡ παγίδα τῆς οὐδετερότητας.

» «Ὅσο γι' αὐτοὺς ποὺ καιροσκοποῦν, περιμένοντας νὰ δοῦνε, κάθε φορά, πρὸς τὰ ποῦ θὰ κλίνει ἡ ζυγαριά, ἢ μένουν ἄβουλοι μπροστὰ στὰ καυτὰ προβλήματα ὁ Οὐτῆστον Τσώρτσιλ εἶπε: «Οὐδέτερος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀφήνει τοὺς κροκόδειλους νὰ τρῶνε τὸν κόσμον γύρω του, ἐλπίζοντας ὅτι αὐτὸς θὰ γλιτώσει ἢ θὰ φαγωθεῖ τελευταῖος».

»Καὶ στ' ἀλήθεια. Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχει κανεὶς οὐδέτερος ἢ δῆθεν οὐδέτερος σὲ τόσα καὶ τέτοια ἐπιμαχα ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὴν Ἐκκλησία καὶ ξεχωριστὰ τὸν καθένα ἄνθρωπο;

»Εκεῖνοι ποὺ νομίζουν ὅτι μποροῦν νὰ λάβουν μιὰ ἀδιάφορη στάση μπροστὰ στοὺς σκληροὺς ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ οὔτε ἀποδοχὴ οὔτε πολεμικὴ τοῦ ἔργου της καὶ τῆς διδασκαλίας της, εἶναι θύματα αὐταπάτης. Γιατὶ ὁ Θεάνθρωπος λέει, πῶς «ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν». Ἄρα ὁ οὐδέτερος, στὴν πραγματικότητα, δὲν εἶναι ἀπλῶς χλιαρὸς μὰ εἶναι ἀρνητῆς.

»Καὶ εἶναι ὅπωςδήποτε ἀρνητῆς, γιατί γνωρίζει τὴν «καλὴν» πληροφῶρ, τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια ποὺ θ' ἀνοίξει τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τοῦ «πλησίον» του, καὶ κείνος δὲν τὴν μεταδίδει σκόπιμα καὶ ὑπολογισμένα!..

»Γιατὶ ἔχει στὰ χέρια του τὸ φῶς καὶ ἀφήνει συνειδητὰ τὸ σκοτάδι νὰ τυλίγει στὴν πλάνη τοὺς ἀπληροφόρητους.

»Αὐταπατᾶται ὅμως ὅτι θὰ διατηρήσει τὴν ἀκεραιότητά του, τὴν ἐλευθερίαν του καὶ αὐτὴ τὴν πίστη του, τὴν ὥρα ποὺ ποικιλῶνμοι ἐχθροὶ εἰσβάλλουν καὶ γκρεμίζουν τείχη. Κατεδαφίζουν ἀρχεῖς καὶ παραδόσεις. Εὐνουχίζουν συνειδήσεις καὶ καταπατοῦν ἱερὰ καὶ ὅσια.

»Ἡ σιωπὴ, ἡ ὑποπτὴ οὐδετερότητα ἢ δῆθεν ἀμεροληψία δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἄρνηση τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἀρνηση ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀπληροφόρητους. Ἀρνηση πρὸς τὸν ἴδιο τὸ Θεό, ποὺ τὴν Ἐκκλησία του ἔχουμε χρέος ν' ἀγαποῦμε καὶ νὰ ὑπερασπιζόμαστε μὲ κάθε θυσία, γιατί εἶναι ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή».

Ἡ ἐλπίδα «ἄχρι τέλους».

Στὴν ἴδια τὴν προσπάθεια γιὰ πληροφόρηση καὶ εὐαγγελισμό, ὑπάρχει ἡ πνευματικὴ κινητοποίηση καὶ ἡ συμμετοχικὴ διαδικασία στὸ νὰ ἔρθει ἕνας καλὺ-

τερος κόσμος. Κι αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ μόνον κοινωνικὴ εὐθύνη, ἀξιοποίηση τεράστιων δυνάμεων καὶ ἀνάπτυξη τῆς Ἐκκλησίας στὰ ἔργα διακονίας της. Ἀλλὰ καὶ δυναμικὸ ἐμπλουτισμὸ τῆς ἐλπίδας μας. Συνειδητοποίηση τῶν στόχων ποὺ πρέπει νὰ ὑπηρετοῦμε. Καὶ ἀμεση ἀντιμετώπιση προβλημάτων. «... ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφῶρ τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε...», ἔγραψε πρὸς τοὺς Ἑβραίους ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, πιστεύοντας ἀκράδαντα, ὅτι ἡ «πληροφῶρ τῆς ἐλπίδος» θὰ βοηθήσει στὴ μεταμόρφωση καὶ ἀνακαίνιση, ἐφόσον μὲ τὴν πληροφῶρη γερμίζει φῶς καὶ σφρίγος ἡ ψυχὴ τ' ἀνθρώπου. Τοῦ ἀποκαλύπτεται ἡ Ἀλήθεια, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἄγνοιας καὶ σώζεται. Ἀποστολὴ ποὺ ἔχει χρέος πρῶτιστο καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, ποὺ κάθε φορά, μὲ νέες εὐθύνες καλεῖται νὰ πορεύεται μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπη ὅπως τονίσαμε, «ἄχρι τέλους».

(Τέλος)

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΤΡΑΤΕΥΜΕΝΑ
ΝΙΑΤΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 46 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

«Έκτουρκισμός».

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ κράτος υποχρεώνει τους ελληνικής καταγωγής χριστιανούς μαθητές να παρακολουθούν μαθήματα ισλαμικής θρησκείας. Αυτό αποκαλύφθηκε πριν μερικές εβδομάδες από διπλωματικές πηγές και δημοσιεύθηκε στο σύνολο του ήμερησιου Τύπου. Τα χριστιανόπουλα εξαιρούνται μόνον από τις εξετάσεις στο μάθημα και από την προσευχή. Πάλι καλά! Αντίθετα με τα όσα συμβαίνουν στην Τουρκία, οι μουσουλμάνοι μαθητές στη χώρα μας, όχι μόνο δεν έχουν καμιά υποχρέωση να παρακολουθούν το μάθημα των θρησκευτικών, αλλά και διδάσκονται το Κοράνι από δικούς τους δασκάλους που μετακαλούνται για το σκοπό αυτό από τη Μέκκα!

Αξίζει σ' αυτό το σημείο να τονίσουμε ότι ενώ γι' άλλη μιὰ φορά οι τουρκικές αρχές ανακοίνωσαν ότι έδωσαν άδεια στο Πατριάρχειο μας για να προχωρήσει σ' έργα αναστήλωσης και ανακαίνισης των κτιρίων του, δεν προχωρούν όμως τις εξαγγελίες τους. Σ'ε τεράστιο άρθρο εγκριτής ήμερησίας εφημερίδας των Αθηνών διαβάσουμε τον τίτλο «οί Τούρκοι άρπάζουν περιουσίες». Κάτω από τον υπότιτλο «έκτουρκισμός», διαβάσουμε για τον τρόπο με τον οποίο οι ελληνικές περιουσίες περνούν μεθοδικά στην τουρκική κατοχή...

Δεν είναι προϋπόθεση σωθινισμού οι γραμμές αυτές (στις μέρες μας το να υποσημειώσεις το δικίο της πατρίδας σου χαρακτηρίζεται σωθινισμός! Εκεί καταστήσαμε...). Γράφονται με σκοπό να υπηρετήσουν την αλήθεια, το δικίο, τη σωστή πληροφόρηση και μόνο. Και για να εκτιμηθεί ή θέση στην οποία βρίσκεται το μαρτυρικό Φανάρι κι ο δραματικός ρόλος του στη γειτονική γη.

Τό παγκόσμιο Δικαστήριο.

ΣΤΟ ΜΕΓΙΣΤΟ, στο παγκόσμιο Δικαστήριο αναφέρεται ή εδαγγελική περικοπή της Κυριακής των Αποκριών. Ασφαλώς θα διοχετεύσει σε πολλούς σκέψεις θλιβερές. Είναι αποκαλυπτικός απόλογος του Κυρίου. Σ' αυτόν εκτυλίσσεται προορατικά ή τελευταία Πρόψη του γήινου Δράματος. Με το θάνατο δεν τελειώνει το πᾶν έδω κάτω. Η ζωή μας σιόν πλανήτη είναι μιὰ μόνο φάση. Εκτείνεται στην αιωνιότητα. Κάπου εκεί θα υπάρξει μιὰ στιγμή κρίσιμη αλλά και άγνωστη της Δευτέρας Παρουσίας. Μᾶς βεβαιώνει κατηγορηματικά και γι' αυτήν ή Αποαλήθεια. Θα έλθει για δεύτερη φορά στη γη σάν Κρι-

τής «κρίναι ζώντας και νεκρούς». «Ω! ποία ώρα τότε...!».

Ο κόσμος ένόμιζε ότι με το να τον στανρώσει έκλεισε για πάντα κάθε λογαριασμό μαζί Του. Θ' ανακαλύψει όμως πως υπήρξε πολύ άπαιτημένος. Τότε «θφονται εἰς θν έξεκέντισαν». Τότε «βίβλοι ανοίγονται και πράξεις έλέγχονται και τα κρυπτά του σκότους δημοσιεύονται». «Έκαστον ως λέλεκται και ως πέπρακται» έξηγει ό Μ. Βασίλειος. Και μάλιστα όχι «κεκλεισμένων των θυρών». Η παγκόσμια αυτή Δίκη θα διεξαχθεί με βάση έναν άπλούστατο Κώδικα, χωρίς δαιδαλώδεις διατάξεις και νομολογίες, μερικές φορές άλληλοσυγκρουόμενες... Της αγάπης ό Κώδικας θα ισχύσει τότε πού είναι «πλήρωμα νόμου» κατά τον Θ. Παύλο. Ναι, χωρίς έλεος «ή κρίσις τῇ μη ποιήσαντι έλεος», προειδοποιεί το Πνεύμα. «As το σημειώσουμε καλά...

Η κυρά των Αθηνών.

ΤΗ ΙΘ' του αυτού μηνός, μήμη της Οσίας και Θεοφόρου Μητρος ήμων Φιλοθέης της Αθηναίας. Η στήλη δέ συνθίξει να φιλοξενεί συναξάρια. Σ' όρισμένες όμως περιπτώσεις γίνεται κάποια εξαίρεση, απαραίτητη όποσδήποτε.

Αθηναία ευγενής, ή Φιλοθέη, κόρη του προύχοντα των Αθηνών Άγγελου Μπενιζέλου και της Συριγής. Ανατράφηκε μ' ευσέβεια και μορφώθηκε με μεγάλη φροντίδα. Όντας δώδεκα μόλις ετών την πάντρεψαν οι γονείς της. Υστερ' από τριετή συμβίωση έμεινε χήρα! Αποφάσισε, μετά το θάνατο των γονιών της, να μονάσει. Έχτισε τότε, γύρω στα 1550, το γυναικείο μοναστήρι του Αγ. Ανδρέου, πού έγινε κέντρο συγκέντρωσης πολλών κοριτσιών. Έχτισ' επίσης κι άλλα μοναστήρια, καθώς και νοσοκομεία και λοιπά εταγή ιδρύματα. Η ίδια πρωτοστατούσε στην φιλανθρωπική κίνηση και σε κάθε έργο θεάρεστο. Έλαμπε κυριολεκτικά κατά τη μαύρη περίοδο της Τουρκοκρατίας. Οι ιστορικοί αναγνωρίζουν το έργο της σάν ένα από τα λαμπρά στοιχεία πού συνθέτουν την εικόνα της προσφοράς της Εκκλησίας για την επιβίωση της πίστης μέσα στο σκοτάδι της σκλαβιάς.

Κοιμήθηκε το 1589 υστερ' από φοβερά βασανιστήρια πού της έκαμαν οι Τούρκοι κάποιο δράδυ πού μπήκαν —ώρα άγρυπνίας— στο ναό και την συνέλαβαν.